

શ્રી પ્રભાવક જિનવાણી

વિ.સં. ૨૦૧૭ • વર્ષ - ૧૧, અંક-૧૦

મૂલ્ય છૂટક નકલ રૂા. ૪/-

વૈશાખ વદ -૧૩, સોમવાર, તા. ૩૦-૫-૨૦૧૧

જૂન - ૨૦૧૧

✽ પ્રવચનકાર ✽

સકલાગમ રહસ્યવેદી, પરમ ગીતાર્થ સ્વ. પૂ. આચાર્યેવ શ્રીમદ્ વિજય દાનસૂરીશ્વરજી મહારાજના પટ્ટપ્રભાકર પૂ. સિદ્ધાન્તમહોદધિ સ્વ. પરમપૂજ્ય આચાર્યેવ શ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજના પટ્ટધરત્ન વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ પરમ શાસન પ્રભાવક સ્વ. પૂ. આચાર્યેવ શ્રીમદ્ વિજયરામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ

જૈનપણું શું છે અને શા માટે છે?

(પૂ. પરમ આગમાભ્યાસી આચાર્યેવ શ્રીમદ્ સાગરાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજ અને પૂ. બાલબ્રહ્મચારી, સમર્થ વિદ્વાન, વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ પંચાસ પ્રવર શ્રીમદ્ રામવિજયજી ગણિવરનાં અતિમનનીય અને તત્ત્વમય પ્રવચનો-)

સર્વોત્તમ ગણાતું માનવલવન પણ અફલ જતાં પશુથી હલકું ગણાય છે.

(અમદાવાદની પાછીયાની પોળના શ્રાવકોની અતિ આગ્રહભરી વિગ્રમિથી, પૂ. આચાર્ય શ્રી સાગરાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજ, પૂ. શાન્તમૂર્તિ આચાર્ય શ્રી વિજયમેઘસૂરીશ્વરજી મહારાજ, પૂ. ઉપાધ્યાયજી શ્રી મનોહરવિજયજી ગણિવર, સિદ્ધાન્તમહોદધિ શ્રી પ્રેમવિજયજી મહોપાધ્યાય, તથા વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ પંચાસપ્રવર શ્રીમદ્ રામવિજયજી ગણિવર આદિ મુનિવરો, વૈશાખ શુક્રલા ચતુર્દશી: તારીખ: ૨-૫-૧૯૩૧: શુક્રવાર સવારે વિદ્યાશાળાએથી ત્યાં પધાર્યા હતા અને પોળના મધ્ય ભાગની વિશાળ જગ્યામાં બાંધવામાં આવેલા ખાસ મંડપમાં, શરૂમાં પૂ. સાગરાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજે અને પોરસી ભણાવ્યા બાદ પૂ. પંચાસપ્રવરશ્રીએ - “જૈનપણું કોને કહેવાય અને ક્યારે સફલ ગણાય?” એ વિષે તત્ત્વમય મનનીય પ્રવચનો આપ્યાં હતાં, જેમાંના કેટલાક ભાગનું સારભૂતઅવતરણ અત્રે અપાય છે. સ્થલે સ્થલે પૂ. પંચાસપ્રવરશ્રીની અમીવાણી સાંભળવા જૈન-જૈનેતર સ્ત્રીપુરુષો જેમ સેંકડોની સંખ્યામાં મળતાં, તે જ દશા અહીં હતી.)

પરમ આગમાભ્યાસી પૂજ્યપાદ આચાર્યેવ શ્રીમદ્ સાગરાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજશ્રીએ મંગલાચરણ રૂપે કરેલ મનનીય વ્યાખ્યાન

“સમ્યગ્દર્શનશુદ્ધં યો જ્ઞાનં વિરતિમેવ ચાપ્નોતિ ।
દુઃખનિમિત્તમપીદં, તેન સુલબ્ધં ભવતિ જન્મ ॥૧॥”

જૂન - ૨૦૧૧

ફોન: ૨૩૪૨ ૭૦૬૧-ઓ.

માનદ્ સંપાદક : શાહ દિલીપ હરગોવિંદદાસ ઘીવાળા

ફોન: ૨૩૮૬ ૬૮૧૨ (ઘર)

કાર્યાલય : શ્રી જિનવાણી પ્રચારક ટ્રસ્ટ, ૫૯, બેંક ઓફ ઈન્ડિયા બિલ્ડિંગ, ૧૮૫, શેખ મેમણ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૨.

તિર્યચપાણું સારું. એ શબ્દો પણ જેઓને હૃદયમાં ન ખૂંચે અને કોઈ પણ જાતિની ચાનક ન લાગે, તો તો કહેવું જોઈએ કે માણસ થવા છતાં માણસાઈ હજી સુધી આવી નથી. અહીં જે ભાર દઈને કહેવાય છે, તે સાંભળનારનું અહિત કરવા માટે, ઉતારી પાડવા માટે કે દુઃખી કરવા માટે કહેવામાં નથી આવતું: પરંતુ આત્મા પ્રમાદમાં પડ્યો હોય, કર્તવ્ય વીસરી ગયો હોય, તો જાગૃત થાય અને જીવનને સફળ કરવા પ્રયત્નશીલ બને, એ જ એક હેતુ છે. એ હેતુને પાર પાડવા માટે રત્નત્રયીની પ્રાપ્તિ જરૂરી છે. એની પ્રાપ્તિ વિના જે માનવભવ ખપી જાય, એની કશી જ કીમત નથી: એટલું જ નહિ પણ એ આત્મા ઘણો જ અધોગતિને પામી જાય એવો મોટો સંભવ છે. ઊંચામાં ઊંચું સાધન પામ્યા છતાં પણ, આત્માની ઉન્નતિ થાય એવી કાર્યવાહીને બદલે અધ:પતનની કાર્યવાહી થાય, તો ઘણું જ શરમાવનારું ગણાય. એ સ્થિતિ ન આવે માટે પૂર્વના કે વર્તમાન કાળના ઉપકારીઓ એ જ હરમાવે છે કે-‘મનુષ્યજીવનને નિષ્ફળ અને ગુસ્સાનકારક ન બનાવવું હોય, તો સમ્યગ્દર્શનથી શુદ્ધ બનેલું જ્ઞાન અને એ ઉભયથી અનુપમ બનેલું એવું ચારિત્ર, તેની પ્રાપ્તિ માટે અવિરત પ્રયત્નશીલ બનવું જોઈએ.’

સમ્યગ્દર્શનનો પ્રભાવ

સમ્યગ્દર્શન એ પાયો છે. એના પર શ્રી જિનેશ્વરદેવના ધર્મપ્રાસાદનું મંડાણ છે. જેઓ એ પાયાને મજબૂત નથી બનાવતા, તેઓ ધર્મપ્રાસાદને સ્થિર કરી શકતા નથી અથવા ધર્મપ્રાસાદમાં જીવન ગુજારી શકતા નથી: અને માટે જ સૌથી પ્રથમ સમ્યગ્દર્શનની પ્રાપ્તિ માટે અખંડ પ્રયત્ન આરંભવા જોઈએ, એ પ્રયત્ન અખંડ ચાલુ રહે તો સમ્યક્ત્વ કોને કહેવાય, સમ્યગ્જ્ઞાન ક્યારે થાય અને સમ્યક્ ચારિત્ર પામ્યા પછી આત્માની કેવી દશા થાય એ સમજાય: એ પામ્યા પછી ભયંકર સંસારને પણ કઈ રીતે એ આત્મા સુખમય બનાવી શકે છે અને આત્માનું દબાઈ ગયેલું અનંતસુખ કઈ રીતે પેદા કરી શકે છે, એ બધું સહેલાઈથી સમજી શકાય: અનુભવી શકાય!

જૈન કોણ?

જે સમ્યગ્દર્શનને શ્રી જિનશાસનનો પાયો માન્યો, આધાર કલ્પ્યો, તેની પ્રાપ્તિ માટે-એના સ્વરૂપને સમજવા માટે, અગર એના મર્મને જાણવા માટે કોઈ પણ જાતિના પ્રયત્ન ન થાય, તો જૈનપણું આવે જ ક્યાંથી? અને

‘જૈન’ તરીકે પિછાનાતા સમાજનો વાર્તાવિક અભ્યુદય પણ શી રીતે થાય? જૈનપણું, એ જાતિ કરતાંયે ગુણને વધુ અવલંબે છે. આપણે જૈન તેને જ કહીએ છીએ કે-જે આત્મા, શ્રી જિનેશ્વરદેવ અથવા વીતરાગ પરમાત્માના શાસનનો અનુયાયી બને: જેને વીતરાગ પ્રત્યે સદ્ભાવ ન જાગે, વીતરાગની આજ્ઞા પ્રત્યે પ્રેમ ન જાહે અને વીતરાગની આજ્ઞા ખાતર સર્વસ્વ તણ દેવું જોઈએ એવી ભાવના ન જાહે, તે આત્મા વાર્તાવિક રીતિએ જૈનપણાને પામી શકતો નથી.

ભયંકર કમનશીલી-

દુનિયામાં જૈન તરીકે જીવવું હોય, જૈન તરીકે જીવવાની ભાવના જાહે હોય અને એમાં જ આત્માની સાચી મહત્તા સમજાઈ હોય, તો આપણે કઈ ભાવનાના પૂજારી બનવું જોઈએ? કોની પૂજા પ્રયાણ કરવું જોઈએ? અને જીવનને કઈ રીતે જીવવું જોઈએ - એ નક્કી કરવું પડશે. કોડો યા અબજોની મિલકત કે મોટી શહેનશાહત મેળવી લેવાથી જૈન છીએ એવું કોઈ જ નહિ માને: જૈન જાતિમાં જાહેલા અને જૈન ધર્મને પાળનારા જૈનો બંગલાઓમાં વસે છે, તેમ એ ધર્મને નહિ પામેલા પણ વસે છે: દુનિયાના પદાર્થોની પ્રાપ્તિ ઈતરો પાસે પણ છે. અમે વસીએ છીએ તે શહેર બહુ મોટું છે, એનું નામ પણ સુંદર છે, ત્યાં અમારા બંગલા-પેઢીઓ-વિગેરે ઘણું છે, સેંકડો માણસો અમારે ત્યાં નોકરી કરે છે અને જ્યાં જઈએ છીએ ત્યાં અમે માનપાન મેળવીએ છીએ, એમ કહેવાથી કોઈ જૈન તરીકે ઓળખી લે એમ માનો છો? શું બતાવીએ તો સામા આપણને જૈન તરીકે સ્વીકારે? જૈન તરીકેની છાપ પાડવા માટે ચોવીસે કલાક કઈ જાતિના વિચારો અને કચી જાતિની પ્રવૃત્તિ હોવી ઘટે, એવા વિચારો જરૂરી ન મનાય, ત્યાં સુધી ઉપકારીઓ ઉપકાર કરવા મથે તો પણ ન જ થાય ને? જૈન તરીકે જીવવા માટે જૈન બનવા માટે જરૂર દુનિયા કરતાં કાંઈક નવું કરવું પડશે: એ ન કરી શકીએ તો કદી જ જૈનશાસન સમજી શકીએ નહિ, પામી શકીએ નહિ કે તેને આરાધી શકીએ નહિ. એટલા માટે પૂર્વના મહાપુરુષોના જીવનનો સારામાં સારી રીતિએ અભ્યાસ કરવો જોઈએ: જ્ઞાનીઓનો પૂરો પરિચય કરવો જોઈએ: અને એને સમજવા બધી શક્તિઓ ખર્ચવી જોઈએ. અને જો એ રીતે જૈનપણું સમજાઈ જાય, જીવનમાં ઉતારવા થોડા પ્રયત્નો થઈ જાય, તો પણ મનુષ્યભવ સફળ થઈ ગયો: એ આત્મા નિયમા મુક્તિગામી તરીકે

દષ્ટિવાળા તમે તમારી જાતને કઈ રીતે સુબુદ્ધિવાળા માને છો?

જે સીટિ મરજી મુજબ બેસવું છે ત્યાં પૂછવું શું? રાજ્ય કરવું કે નહિ, ગૃહસ્થાઈ કરવી કે નહિ, અમુક સીટિ બેસવું કે નહિ, એ બધું કહેવા જૈનશાસન બંધાયેલું નથી. જૈનશાસન તો સાક્ષ સાક્ષ કહે છે કે - 'સંસ્કાર અસ્કાર છે, આયુષ્ય ચંચલ છે, જગતના પદાર્થો અનિત્ય તથા આત્માથી પર છે, માટે સર્વવિરતિ થવું જોઈએ, સર્વવિરતિ ન થવાય તો દેશવિરતિ થવું જોઈએ અને તે પણ ન થવાય તો સમ્યગ્દષ્ટિ વિગેરે થવું;' જે શાસન એ પ્રમાણે સ્પષ્ટ કહે, તે શાસનમાં 'હું રાજા વિગેરે થઉં કે નહિ?' આવા આવા પ્રશ્નો કરવા એનો અર્થ શો? જેને રાજ્યાદિકનો લોભ ન છૂટતો હોય, ભોગની ગુલામી ગમતી હોય, તેનું તે જાણે: પણ એ વાતોના અર્થ પ્રશ્ન શા?

જૈનપણું ક્યારે ટકે?

સભા આવું આવું કોણ પૂછે છે?

જૈન ધર્મ પ્રકાશમાં સોલિસિટર મોતીચંદ ગીરધર કોઈ વ્યક્તિની ઓથમાં રહીને પૂછે છે! એમના જેવા માણસો સ્વિવાય સાધુપુરુષોની છૂટથી આવગણના બીજું કોણ કરે? છૂટથી સાધુપુરુષોને નિંદવાનું કામ બીજાઓ પ્રાયઃ ન કરી શકે!

એ વાત સાચી છે કે-શ્રી જૈનશાસનમાં થયેલા મહારાજા શ્રી કુમારપાલ રાજા છતાં, શ્રી વસ્તુપાલ, તેજપાલ તથા વિમલશા મંત્રિવર છતાં, એમનું જૈનત્વ કેમ ન ગયું? - જવાબ એ છે કે- 'મહારાજા શ્રી કુમારપાળ રાજા હોવા છતાં પણ તે પુણ્યાત્મા 'રાજ્ય એ જ સર્વસ્વ છે, રાજ્યમાં કલ્યાણ છે, બધાએ રાજ્ય કરવું જ જોઈએ'- આમ નહોતા કહેતા કે નહોતા માનતા. મંત્રીશ્વર વસ્તુપાળ, તેજપાળ તથા વિમળશા પણ એ પદવીને વખાણતા નહોતા. ભરત મહારાજા તો પ્રભુના શાસનમાં પહેલે નંબરે છે ને! એ શાથી? છ મંડળના માલિક હતા માટે? નહિ જ, કારણ કે-જ્યારે શ્રી બાહુબલિજી સાથેના યુદ્ધમાં હાર્યા ત્યારે તેઓએ સ્પષ્ટ સ્પષ્ટ કહ્યું છે કે-'રાજ્ય એ સંસ્કાર રૂપી વૃક્ષનું બીજ છે, એમ જે ન માને તે અધમ છે અને તેઓમાં પણ હું અધમ છું: કારણ કે-જાણવા છતાં પણ છોડી શકતો નથી.' આ ભાવનાના યોગે જ એ જૈન કહેવાણા. 'ગાદીએ બેસું કે નહિ?' - એવું એ પ્રભુને કે પ્રભુના મુનિને પૂછવા નહોતા ગયા અને જ્યારે ભરત મહારાજાના અઠ્યાણું ભાઈઓ પૂછવા ગયા, ત્યારે ભગવાને જુદી જ વાત કહી અને તે એ કે-

“સંબુજ્ઞહ કિં ન બુજ્ઞહ, સંબોહી પેચ્ચ દુલ્લહા ।”

'તમે બોધ પામો, કેમ બોધ નથી પામતા? સંબોધિ એટલે શ્રી જિનેશ્વરદેવના માર્ગની પ્રાપ્તિ ફરી ફરીને દુર્લભ છે.' આ રીતે અનેક પ્રકારે ઉપદેશ આપી એ અઠ્યાણું પુત્રોને રાજ્યાદિકનો ત્યાગ કરાવી પરમ સંયમધર બનાવ્યા. આથી સ્પષ્ટ જ છે કે- જેઓ રાજ્યાદિ સમગ્ર સંસ્કારને ત્યાજ્ય માને અને એક મુક્તિના જ ઈચ્છે સંયમધર થાય અગર સંયમને ઉપાદેય માને તેનામાં જ જૈનત્વ ટકે. સંસ્કારને ઉપાદેય માની રાજ્યાદિકની પ્રાપ્તિમાં ઉદય માનનારા અને સંયમ આદિનો રાજ્યાદિકની પ્રાપ્તિ માટે ઉપયોગ કરનારા જૈનત્વથી ઘણા જ દૂર છે! એવાઓએ 'જૈન' અને તે પણ 'જાણકાર જૈન' હોવાનો દાવો કરી જૈનત્વને ટકાવવાના પ્રશ્નો કરવા એ એક જાતની જાળ બીણાવવા જેવું નથી શું? અને એક જાળને અખંડિત રાખવા માટે સાધુપુરુષોને અજ્ઞાન તરીકે ચીતરવા એ ભયંકર નીચતા ખરી કે નહિ? અને સાધુપુરુષોને આરંભના અખતરાઓ કરવાના પ્રશ્નો કરવા એ 'અબુધ ચકવર્તિતા' છે, એમ કહેવું શું વધારે પડતું છે!!! સાધુપુરુષો આગળ મહાવ્રતોની, અણુવ્રતોની, સમ્યગ્દર્શનની અને માર્ગાનુસારિતાદિકની ચર્ચા કરવાને બદલે, જાણકાર જૈન કહેવવાનીને કોઈ જુદી જ ચર્ચાઓ ઊભી કરવી, એ શું નાની સૂની અજ્ઞાનતા છે? જૈનત્વ તે પાપના વિરામમાં છે કે પાપની પ્રવૃત્તિમાં છે? સર્વવિરતિ, દેશવિરતિ અને સમ્યગ્દર્શનમાં જૈનત્વ છે કે રાજ્યાદિકની પ્રવૃત્તિમાં જૈનત્વ છે? જેમાં જૈનત્વ છે, તેની તો ચિંતા જ નહિ અને આડીઅવળી ચર્ચામાં રસનો પાર નહિ-એ જ જૈનત્વનો અભાવ સૂચવનાર વસ્તુ છે.

જૈનદર્શન કોઈને મારવાનું કહેતું જ નથી!

ખરેખર, વાદ પણ તત્ત્વના અર્થીની સાથે થઈ શકે છે: નહિ કે વિતંડાવાદી સાથે! શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામાં ધર્મ માનનારા કોઈ પણ જીવને મારવાની છૂટ શાસન પાસે માગે એ ઓછી તાજખુબીની વાત છે? 'હિંસાની છૂટ છે કે નહિ?' - આ પ્રશ્નને જ શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમાં સ્થાન નથી. પાપ માત્રનો અભાવ કરવા સર્જયેલા જૈનદર્શનમાં કોઈને પણ મારવાની છૂટ કેમ હોય? હા, સર્વની રક્ષા કરવાનું વિધાન શ્રી જૈનદર્શનમાં છે. માટે 'મારવું એ પાપ છે પણ છૂટતું નથી' - એમ કહે તો હજી પણ જૈનત્વ ટકે. પણ 'મારવાની છૂટ છે કે નહિ?' એમ પૂછે ત્યાં શું? જૈનધર્મ કોઈને મારવાનું, કે પાપકંપનીઓમાં જોડાવાનું કે એવું એવું કંઈ કહેતું જ નથી. એ તો કહે છે કે-સંસ્કારથી છૂટવામાં ધર્મ છે! સંસ્કારમાત્રને શ્રી જૈનદર્શન ખોટો કહે છે. માતાપિતાના મોહને પણ ખોટો

માનવાનું કહે છે! રાગદ્વેષને સર્વ પ્રકારે તજવાનું કહે છે. કોઈ 'દેશવિરતિને તો દુશ્મનને (અપરાધીને) મારવાની છૂટ છે!' - આમ કહે એને એમ કહેજો કે- એ છૂટ જૈનદર્શનની નથી, પણ સર્વવિરતિના સ્વીકાર માટે અશકત એવા દેશવિરતિ થનારે એ છૂટ રાખી છે.

આથી જ ગમે તેવા પણ ગૃહસ્થધર્મને સાધુધર્મરૂપ મેરુની આગળ, સરસવના દાણાની ઉપમા આપી છે. જો દુનિયાદારીમાં જોડનારી ક્રિયાઓમાં ધર્મ જ હોત તો જ્ઞાની પુરુષો એક સામાન્યમાં પણ સામાન્ય સાધુના ધર્મને મેરુની ઉપમા આપી ઊંચામાં ઊંચા ગૃહસ્થના ધર્મને પણ સરસવની ઉપમા શું કામ આપત? વધુમાં ઊંચા પણ ગૃહસ્થને ઉપકારી પુરુષોએ તપાવેલા લોઢાના ગોળાની ઉપમા આપી છે, કારણ કે-તે ગમે તેવો પણ સદાને માટે છએ કાયના જીવોની વિરાધનાજ કરનારો છે. એની એક પણ વ્યાવહારિક પ્રવૃત્તિ છ કાયની વિરાધના વિના શક્ય નથી. આ જ કારણે ઉપકારી પુરુષોએ કહ્યું કે-દેશવિરતિધર પણ જો સર્વવિરતિની લાલસા ન ધરાવે, તો તેની દેશવિરતિ પણ સાચી નથી.

બોળાઓને હસાવવાની જાળ?

પણ આજે તો એવા પણ દુનિયાદારીની પ્રવૃત્તિમાં મૂંઝાયેલા પડ્યા છે, કે જેઓ પોતાની મહત્તા જાળવવા માટે 'આજે કોઈ ગુરુ નથી અને હું જે કહું તે અનુભવસિદ્ધ કહું છું.' - આ પ્રમાણે કહેતાં પણ અચકાતા નથી. ખરેખર, આ એક જાતની બોળાઓને ભમાવવાની ચાલબાજ છે. આવી ચાલબાજથી જેઓ જનતાને ભમાવી દેવ, ગુરુ અને ધર્મથી વંચિત બનાવવાના પ્રયત્નો કરે છે. તેવા સ્વાર્થી આત્માઓ ખરેખર જનતાને હસાવવાનો પ્રયત્ન કરનારા છે. 'ધર્મપ્રિય' ની મૂંઝવણના નામે મૂંઝવણની કાર્યવાહી કરવી અને પોતાની સ્વાર્થીસિદ્ધિ માટે જનતાને સાધુપુરુષોના સંસર્ગથી અલગ કરવાનો પ્રયત્ન કરવો, એના જેવી બીજી કઈ ભયંકર અધમતા હોઈ શકે? અને જનતાના શ્રેય માટે એવી અધમતાનો ઘટસ્ફોટ કરવો એના જેવી એક પણ ઉત્તમતા નથી. અધમ આત્માઓની અધમતાનો ઘટસ્ફોટ કરવામાં આવતી ગમે તેવી પણ આપત્તિને સહી લેવા માટે કલ્યાણની કામનાવાળાઓએ સજ્જ જ રહેવું જોઈએ: પારદીઓ જેમ માછલાઓને પકડવા જાળ બીછાવે છે, તેમ અધમ આત્માઓ પણ જાળ બીછાવે છે. વાતોમાં પ્રથમ તો એવી વૈરાગ્યની વાતો છાટે કે સામાન્ય આત્મા તો અંજાઈ જ જાય, પણ પરીક્ષક તો એકદમ પરખી જ લ્યે. સાચા ઝવેરીને 'સાચું મોતી ક્યું અને એબીયલ મોતી ક્યું?' એ પરખતાં વાર નથી લાગતી. તેઓ તો એને તો

એકદમ પરખી જ લે છે કે- 'આ મોતી સાચું છે અને આ મોતી એબીયલ છે.'

મોતીનું એક દષ્ટાંત

એક રાજસભામાં એકવાર ત્રણ મોતી આવ્યાં: રાજાએ પરીક્ષક ગણાતાઓને પરીક્ષા કરવા બોલાવ્યા. મોતીના પરીક્ષકોએ એક મોતીની કિંમત એક લાખની કરી, બીજાની દશ હજારની કરી અને ત્રીજા મોતીને કિંમત વિનાનું તદ્દન નકામું જ જણાવ્યું એમાં એક દુઃશિયાર ઝવેરી બેઠેલો, એને આ કિંમત ન ગમી: મનમાં મૂંઝાય પણ એને એમ થાય કે- આ બધા આમ કહે ત્યાં એકલો હું શું કહું? બહુમતિ ખરી ને! શાસ્ત્ર કહે છે કે- અજ્ઞાનીઓની બહુમતિ ન ચાલે, એક જણ કહે છે કે-વાત ખોટી પણ લાગે તો પણ બહુમતિથી મંજુર કરશો. હું કહું છું કે-'જૈન હો તો ન કરજો. જૈનશાસનમાં આવી બહુમતિની ફૂટી કોડીની પણ કિંમત નથી.' અરતુ.

પેલા ઝવેરીએ મોઢું બગાડ્યું: રાજા જોઈ ગયો. રાજાને વિચાર થયો કે-'એના મોઢું બગાડવામાં ગહન હેતુ છે, પણ એ બોલતો નથી: એને મૂંઝવણ થાય છે: માટે કાંક હેતુ જરૂર છે. રાજાએ એને પણ પૂછ્યું કે-'તમે કેમ બોલતા નથી? તમે તમારો મત આપો! વ્યાજબી લાગશે તો સ્વીકારવામાં વાંધો નથી!' પેલો કહે કે- 'આ બધા આમ બોલે ત્યાં હું શું કહું?' રાજા કહે કે-'એવો અહીં કાયદો નથી, માટે નિ:સંકોચપણે તમારો મત કહો!' પછી પેલો ઝવેરી જણાવે છે કે -'આ પહેલું મોતી જેની કિંમત લાખ રૂપિયાની જણાવવામાં આવે છે, એને ભૂલે ચૂકે પણ રાખશો નહિ: ફૂટી કોડી પણ એની કિંમત નથી: ફૂટી કોડી આપીને પણ એ લેવા જેવું નથી: એ મોતી જ્યાં જાય ત્યાં બધું જ સાફ કરે એવું છે. બીજું મોતી જેના દશ હજાર કહે છે એ વાતમાં વખૂદ નથી: એના બે હજાર ઓછા કે વતા ગમે તે આપો એ તમારી મરજી. પણ ત્રીજું મોતી, કે જેને કિંમત વગરનું (નકામું) કહે છે-તે ખરેખર અમૂલ્ય એટલે કે કિંમત જ ન થઈ શકે તેવું છે: એ કોઈ પણ રીતે જવા દેશો નહિ. માગે તેટલું દ્રવ્ય આપીને લેજો!

બીજા મોતી માટે લાંબી પંચાત ન કરી, રાજાને ત્યાં એવા હિસાબ ન હોય. રાજાના ઝવેરી આ રીતે પૈસાદાર થાય. રાજાને પરંદ પડે એટલે એની કિંમત પાચ હજાર, દશહજાર કહે તે રાજા આપી દે: એ તો રાજા! ચશ્માવાળાને ત્યાં પણ સામાન્ય આદમીને પાંચમાં મળે, એ જ ચશ્માના મોટા પાસેથી સો રૂપિયા પણ લે. મોટાને બાળે કે તરત કહે કે-'આપના જેવા માટે જ આ તો રાખેલાં છે, ખાસ પેબલનાં છે.' પેલા ઝવેરીને રાજાએ પરીક્ષા માટે પૂછ્યું-તરત ઝવેરીએ

બહાર વહે તો શરીર ન ટકે, લોહી અંકુશ બહાર ગયું અને આડે માર્ગે વહેવા માટે કે-બે ચાર દિવસમાં ખોખું (શરીર) સાફ થાય. આજે જીવાનિયાઓનું લોહી એ રીતે વહી રહ્યું છે.

એ કહે છે કે-અંકુશ ન પાલવે. અંકુશ વિનાનાના નાયક બનવું હોય એણે પણ એમના બનવું હોય તો જ એ નાયકપદે ટકે. અમે કહીએ છીએ કે-જેના નાયક બનવું હોય, તેના ઉપર અંકુશ મૂકો!- પછી નાયક બનો. જો એ અંકુશ ન રવીકારે, તો એમના નાયક થવાની ના પાડો, ભટકવા ઘો. જેને એવાના ગુરુ બનવું હોય, તેણે 'એ કહે તેમ કરવું' એમ લખી આપવું પડે, તો જ ગુરુ બની શકે. સાચા સાધુઓએ તો એવાઓના ગુરુ થવાની ઈચ્છા ન જ રાખવી જોઈએ. તેઓ કહે કે-'અમે તમને ન માનીએ' તો સાચા સાધુઓએ કહી દેવું જોઈએ કે-'અમે એ જ ઈચ્છીએ છીએ, કારણ કે-તમારા જેવા આગમના અંકુશને અને તારક મહાપુરુષોને નહિ માનનારાઓ અમને ન માને, એમાં જ અમારી સાધુતા છે! સાચા સાધુઓ સાથે તેઓનો મેળ મળે જ નહિ, કેમકે-સાધુઓને અંકુશમાં રહેવું અને તેઓને અંકુશની બહાર રહેવું, નિરંકુશોના નમરકાર પણ ભયંકર છે. એવાઓના નમરકારથી રાચવું, એ આત્મકલ્યાણનો સંહાર કરવા બરાબર છે. અંકુશ વિનાનાના નાયક બનવું એના કરતાં 'નાયક' નામ વિનાના રહેવું વધારે સારું છે.

તમે ક્યા કુટુંબની માલિકી ઈચ્છો? ચોટ્ટાની? કુટુંબમાં પાંચ ભાઈ હોય, પચીસ દીકરા હોય, વહુઓ હોય, એમાં કોઈ ચોર હોય, બદમાશ હોય, ખૂની હોય, એના નાયકની કઈ દશા? અધર્મીઓ, અધર્મ કરી આવે ને ભોગ નાયકના! એવા કુપુત્રોના પ્રતાપે લાખ જાય ને નામ આગેવાનનું લેવાય! પેલો ના કહે તો સામેવાળા કહે કે- 'બાપ શું કામ થયા હતા? વડીલ કેમ થયા હતા? પેઢીમાં નામ કેમ રાખ્યું હતું?' સાચા સાધુઓએ સ્વછંદીપણે વર્તનારાના ગુરુ બનવાની લાલસા છોડી દેવી જોઈએ: એવાઓ 'ન નમીએ' એમ કહે એ જ હીક! એમાં જ સાધુઓ સમજે કે-અમારામાં કાંક છે. જો એવાઓ નમતા આવે, તો તો પોતાની જાત ઉપર શંકા આવે, કેમકે એ નમ્યા કેમ? ભૂલેચૂકે એમને હાવતું રખે અમારાથી થઈ ગયું હોય, એવી શંકા આવે. લૂંટારો જો પોતાને નમતો આવે, તો સાચા શાહુકારને તો મૂંઝવણ થાય કે-આ નમતો કેમ આવ્યો? અને જોનારો ત્રીજો આદમી પણ માને કે આનો ભાગબાગ હશે? ગુરુતા યોગ્યની હોય, અયોગ્યની ગુરુતા ન જોઈએ! આજે જે બળ છે, એનો ઉપયોગ ઊંઘે માર્ગે થઈ રહ્યો છે. એમના નાયક બનનારા એક દિવસ પરતાવાના છે. કાં તો એના જેવા થવાના, અગર કાં તો પરતાવાના! કાં તો બેળા

બળવાના, નહિ તો ત્રિશંકુ બનવાના! અહીંથી તો ગયા અને ત્યાંથી જવાના!

સુધારાઓ કરી શકાય કે કેમ?

અનાદિ કાળથી સુધારાને સ્થાન છે અને સુધારાને અવકાશ સદા રહેવાનો! પણ આ લોકો સુધારક જ નથી. આ લોકો સુધારાના નામે જે વાત કરી રહ્યા છે, તે સુધારકના નામને ણજતી નથી. વસ્તુમાત્રમાં સુધારાને અવકાશ છે. ધર્મ, એ આત્માને સુધારવા માટે છે. આત્માની સુધારણામાં આખી દુનિયાનો સુધારો છે. આત્માની સુધારણાનો કાર્યક્રમ ઘડ્યો કોણે? અનંતજ્ઞાનીઓએ અને એ આગમમાં પ્રથિત થયેલો જ છે.

સભાO એક વાત બીજે જાય તોયે ફેરફાર થાય તો શાસ્ત્રમાં ફેરફાર કેમ નહિ?

વાતો કરનારા તો મરચું મીઠું ભભરાવનારા હોય છે. એ થોડું સાંભળે ને વધારે ઘાલે. ગંભીર પેટવાળા લાખ હોય તોયે વાત એક જ. અગિયારે ગણધરદેવોએ દ્વાદશાંગી એકી સાથે રચી, પણ વાત એક જ! એમાં ભેદ નહિ. 'સો ડાહ્યાનો એક મત ને સો ગાંડાના એકસો એક મત' એ કહેવત છે.

સભાO એક મત વધ્યો ક્યાંથી?

વધે જ, કોક નવું જ વાટે, તાત્પર્ય એ કે-ત્યાં ઊલટો એક મત વધે. ઊલટો ડખો થાય. એવા લોકો પૂરી વાત સાંભળતા જ નથી. બધા પોતાને ડાહ્યા માને છે. બધા વક્તા, શ્રોતા કોઈ જ નહિ! દરેકને બોલવાનું મન થાય! 'હું રહી ગયો!' એમ એ બધાને થાય છે. શું બોલવું કે શા માટે બોલવું, એનું પણ તેમને ભાન નથી હોતું. બોલનારને કોઈ કહે કે- 'બોલવા તો આવ્યા, પણ ધર્મવિરુદ્ધ ન બોલાય એની કાળજી રાખજો!' એનો ઉત્તર અપાય છે કે- 'સ્વતંત્રતા વેચીએ?' આવો ઉત્તર વક્તાનો હોય? 'કલાકોના કલાકો બોલું તો પણ ધર્મવિરુદ્ધ ન જ આવે'- એવું કેમ તે વક્તા કહેતો નથી? કારણ કે-એમ બોલવું નથી. હવા ફરે તેમ બોલવું છે. જાત કે તત્ત્વ જોવું નથી, પણ હવા જોવી છે! ત્યાં થાય શું? ધર્મ બતાવવા આવેલાને 'ધર્મવિરુદ્ધ ન બોલાય' એવું કહેવું પડે, જબાન ઉપર કાબૂ મૂકવાનું કહેવું પડે, એ સ્થિતિ કઈ? છતાં એ ન માને એનો અર્થ શો? એ તો એમ કહે કે- 'હું અને ધર્મવિરુદ્ધ' એ બને જ કેમ? ધર્મવિરુદ્ધ બોલાય તે પહેલાં તો મરી જાઉં!

સભાO ધર્મવિરોધી હોય તો?

હૃદયથી ધર્મવિરુદ્ધ થવાની ઈચ્છાવાળાની સંખ્યા થોડી છે, ઘણા તો અજ્ઞાન છે, દોરાયા દોરાય છે, માટે દયાપાત્ર

છે! નામચીન મદારી તો પાંચ-દશ-પચ્ચર કે પચાસ જ! એવાઓ તો સ્વાર્થી છે. યેન કેન પ્રકારે, એ તો સ્વાર્થ સ્વાધવા માગે છે. અને એમણે બીજાને સમકડાં બનાવ્યાં છે. ડાહ્યો આદમી સુધારો ન માને? સુધારા તો રોજ ચાલુ જ છે. શરીર, ઘર, પેઢી, ચોપડા વિગેરે સુધારવાનું કામ ચાલુ છે. આત્મસુધારણાનું કામ આજનું નથી, અનંતજ્ઞાનીઓએ કહેલ છે. એ તો શુદ્ધ જ છે. સ્વો ટચનું સ્વોનું છે. અગ્નિમાં પસાર થઈને નીકળેલું છે. ક્ષપકશ્રેણિ રૂપ અગ્નિમાં તમામ કર્મને બાળી સાફ કરીને કેવલજ્ઞાન મેળવ્યું છે.

સભા અંધશ્રદ્ધાળુ કહે છે ને!

આમાં કહેલી એક વાતને ખોટી ઠરાવ્યા પછી કહે કે એમ ને એમ? પોતાને ગમે તેમ કહે તો કોણ રોકે? આદમીને ગઘેડા કહે, ગઘેડાને આદમી કહે, તો એને કોણ ના પાડે છે? સુધારો- કોનું નામ? જે ક્રિયાથી વિષય-કષાયની વાસના ઘટે, એનું નામ સુધારો છે. જૈનેતરોનું પણ અંતિમ દ્યેય એ છે. જૈનેતરો પણ કહે છે કે-દુનિયાની માયાથી અલગ થઈને પરમાત્મામાં મળી જવું!

અંતર અવાજ કોનો મનાય?

શાસન કે સંઘની સ્થાપના શા માટે? કોઈ પૂછે કે-‘ઘર બાંધું? વેપાર કરું?’ તો શાસન ના જ કહે. કંપની કાઢવાનું પૂછે તો પણ શાસન તો ના જ કહે. કોઈ એમ કહે કે-‘અનીતિ ન કરું’ તો કહે કે-‘સારી વાત!’ ‘નહોતું કરવું પણ થઈ ગયું, પરતાઈ છું, જૈનત્વ જાય?’ - એમ પૂછે તો કહેવું પડે કે-હૃદયમાં દુઃખ થાય છે માટે જૈનત્વ ન જાય! આ તો એમ પૂછે છે કે- ‘પ્રસંગ આવે તો અનીતિ કરવાની છૂટ છે કે નહિ?’ તો ના જ પાડવી પડે. પ્રભુએ શાસનની (સંઘની) સ્થાપના શા માટે કરી, તે નક્કી કરો! જે લોકો સુધારાની વાતો કરે છે, એને પૂછો કે-શામાં સુધારો કરવો છે? કહેશે કે-‘ભગવાનના ધરમમાં.’

સભા ના, એમ કહે છે કે-સમાજમાં.

એમને પૂછો કે-‘સમાજ કયે માર્ગે જાય એને સુધારો માનો છો?’ એમને ઊંડા ઉતારો. એ લોકો જો એમ કહેતા હોય કે-‘સમાજમાં અનીતિ બહુ વધી ગઈ છે-ત્યાં સુધારો કરવો છે, વિષયવાસના વધી પડી છે-ત્યાં અંકુશ મૂકવો છે વિગેરે,’ તો એ બધા સુધારા અમને કબૂલ છે. એમ કહેનાર તો ડાહ્યા છે. એ ભલે પોતે પાપી હોય, ન સુધર્યો હોય, પણ બીજાને સુધારવા ઈચ્છતો હોય, પોતાનું પાપ કબૂલતો હોય, તો એને પણ જૈનશાસનમાં અધિકાર (સ્થાન) દેવામાં આવે છે.

સભા દ્રવ્યની પીડાથી શ્રાવકો પીડાય છે એમ કહે છે.

માટે તો સાધર્મીભક્તિનું વિધાન કર્યું. સાત ક્ષેત્રોમાં શ્રાવક-શ્રાવિકાનું ક્ષેત્ર છે. આપત્તિયોગે ધર્મસાધનમાં સાધર્મી ઢીલો થતો હોય, તો મદદ કરો ને! એને મદદ કરવાની શાસ્ત્રની છૂટ છે. એને તમારા પોતાના જેવો સારો બનાવો ને! ના ક્યાં છે? જેમ શ્રી જિનમંદિર, મૂર્તિ, આગમ, સાધુ, તથા સાધવી એ પાંચ ક્ષેત્રોમાં પૈસાનો સદુપયોગ થાય છે. તેમ અહીં પણ થઈ શકે છે! ખુશીથી કરવો જોઈએ.

શાસ્ત્ર તો મહાગહન છે. શ્રી જિનેશ્વરદેવોની દષ્ટિની વિશાળતાની સીમા નથી. અર્થ-કામને એ તો અનર્થકર માનતા હતા, પણ અર્થ-કામમાં રહેલો ધર્મને લાયક જ નથી, એમ ન કહ્યું. જો એમ કહે તો ગૃહસ્થ કોઈ ધર્મી રહે જ નહિ: ધર્મી થાય જ નહિ, એમ એ જાણતા હતા. આ બધું છોડવા જેવું એ વાત તો સારી જ છે. આથી એને છોડવા જેવું માને એ પણ ધર્મી, કેમકે-અંતે છોડવાનું તો નક્કી છે એમ માને છે. છોડીને બધા બંધનથી છૂટવું એ નક્કી છે. એ માટે પ્રભુએ ધર્મની સ્થાપના કરી છે: પણ અર્થ-કામમાં રહેલો ધર્મને લાયક જ નથી, એમ ભગવાને ન કહ્યું.

સભા અર્થ-કામ મેળવવાની છૂટ નહિ?

નહિ જ, અર્થકામ અનર્થકર છે: એ ન છૂટે અર્થાત્ એનાથી ન છુટાય ત્યાં સુધી મુક્તિ થઈ શકે તેમ નથી, જેનાથી એ ન છૂટતા હોય, તે પણ એને છોડવા જેવા માને એ જ ધર્મ પામવા લાયક છે.

સભા એ લોકો તો કહે છે કે-અર્થકામ મેળવવાની છૂટ છે.

એ લોકો દંભી છે, મૃષાવાદી છે, માયાવી છે, માયા મૃષાવાદી છે! એવાની વાત જવા ઘો. સુધારાની વાતો હાંકનારને કહો કે-‘તમારી સ્કીમ સજૂ કરો: દ્યેય, હેતુઓ, ઉદ્દેશો લખીને આપો!’ હવે એમની સાથે લેખિત વાત માગજો, નહિ તો નહિ હાવે કે તરત તેઓ ફરી જશે.

સભા પણ દરેકની સ્કીમ જુદી હોય છે.

હવે સમજ્યા! એમની દરેકની સ્કીમ જુદી. સગા ભાઈ પણ બેયની વાત જુદી! અહીં તો આચાર્ય, ઉપાધ્યાય કે સાધુ જે બોલે તે બધા એક જ વાત બોલે: જે બીજું બોલતા હોય એની વાત જુદી. એનું એ જાણો! જેને ફેરફાર બોલવું જ હોય એનો ઉપાય નથી. અહીં તો આચારંગમાં, ભગવતીલમાં, પૂજામાં, કથામાં બધામાં એક જ સૂર! સુધારકોને કહો કે-‘આવું તમારું સાહિત્ય લાવો!’

સભા અંતરઅવાજની ગુલામી થાય?

અજ્ઞાન હોય ત્યાં સુધી અંતરઅવાજને છૂટ જ નથી. અજ્ઞાનીને હાવે તેમ વર્તવાની છૂટ હોય? તરતાં આવડે નહિ ને પાણીમાં પડતું મૂકે, તો પાતાળમાં જવું પડે! તરવાની કળા આવડતી હોય તો પણ કાચા મજબૂત હોય તો જ પાણીમાં પડાય. દમિયલ પડે તો શ્વાસ ચઢે, મોંમાં પાણી જાય, હાથપગની શક્તિ મંદ પડે, અને ડૂબી જાય: મડદું થઈને નીકળે. પહેલાં જ્ઞાની થાઓ, પછી અંતરઅવાજ પ્રમાણે વર્તો! તમારા હાથમાં ચપ્પું છે ને બાળકના હાથમાં કેમ નહિ? એને વાગે, લોહી નીકળે, માટે ન અપાય: કેમકે-બાળક હજી સમજતું નથી. તમારા ભાણે મિષ્ટાન્ન, પણ બાળકને ત્યાં આવવા પણ ન દેવાય, કેમકે-ખાય તો માંદો પડે!

હવે તમે આવા સુધરેલાની વાત જવા દો! એમની વાતમાં કંઈ માલ નથી. ખુદ પોતે બગડેલા છે, પોતે બગડવા તથા બીજાને બગાડવા ઈચ્છે છે, એ શું સુધારો કરશે? મંદિર જેમની આંખમાં ખટકે, મૂર્તિ સંગ્રહસ્થાન લાગે, મંદિર તથા મૂર્તિ ખડકેલાં લાગે, એ શું સુધારો કરશે?

સમાનવાદના સિદ્ધાંતની પોકળતા.

કાલ સુધી જેને 'તું' કહેવામાં આવતો, તે આજે અગિયાર વાગે એવા સ્થાને બેસે, કે તેને 'આપ' કહેવું પડે, નમવું પડે, સલામો કરવી પડે, એ શું? અશુભોદયનો પલટો થયો અને શુભોદય આવ્યો! એક દિવસ પહેલાંનો પશુપાળ, બીજે દિવસે પૃથ્વીપાળ થાય એ શું? જેને બીજા ખાવા આપે, એને જ ઘનાઢ્યો પણ શિર ઝુકાવે એ શું? જે લોકો જૈનશાસનને સેવી પોતાની રિથિતિ એવી ઊભી કરે, એને માટે આ શાસનમાં જગ્યા છે: એ ન બને એવું નથી. શાસનરસિક થઈને જે યોગ્યતા મેળવે, તેને 'ભાઈ' કહીને વળગો! બાકી લાખ કમાયા વિના લક્ષાધિપતિ શી રીતે કહેવડાવાય? વગર શાખે આબરૂવાળા કહેવાય શી રીતે? દેવાળિયાને શાહુકાર બનાવવા માટે એકદમ શાહુકાર પોતાની પેઢી પર એને બેસાડે? કેવી ગાંડી વાતો છે! ચોરની પાસે શાહુકારે ઊભું રહેવું પણ ખરાબ છે. એ લોકોને શુભાશુભ કર્મનો ખ્યાલ જ નથી. જાતિ બે જાતની છે: જન્મજાતિ અને ગુણજાતિ. ગુણ આવ્યા પછી જન્મની જાતિ ફરી પણ જાય છે.

સભા અને ગુણ ચાલ્યા જાય તો પણ જન્મની જાતિ ફરી જાય?

એ પણ બને! કુલથી કે જાતિથી જૈન છે, એને અજૈન કોણ કહે છે? જ્યાં સુધી આડો ફાટે નહિ, ત્યાં સુધી નામના

હોય તો તેવો પણ જૈન તરીકે એ રહેલો જ છે, અને રાખેલો જ છે! એ જ રીતે બહારનો (ઈતર) સ્વીધો થાય, તો એને પણ લઈ શકાય છે. જૈનત્વ જેનામાં લાગે તેને લેવાય, એમાં ઈન્કાર નથી. એ લોકોને પૂછો કે -'તમારે તમારી જાતને સુધારવી છે કે જાતને બગાડીને પણ એમને સુધારવા છે?' પોતાની જાતનું જે બગાડે તે સામાનું શું સુધારે? સારા કુલમાં જન્મ્યા છે, સારા સહવાસમાં છે સારા લતામાં છે, તોયે અયોગ્ય આચરણાઓના સ્થળે જાય છે, તો પછી શી દશા? આ રિથિતિમાં અધમ આચારો આચરે છે, તોપછી હલકાના સહવાસમાં ગયા પછી રહેવાનું શું?

સભા સાહેબ! મુદ્દો એ છે કે-બધા એવા થાય પછી કોઈ એમને ખરાબ તો ન કહે ને!

હવે સમજ્યા! એવી દોંડી પીટાવો કે-બધાએ એક સરખા દેખાવું હોય, તો તમામ શાહુકારોએ દેવાળું ફૂંકવું! મરજી છે?

સભા ભરત મહારાજે પણ સંઘ જમાડતાં શ્રાવકોની પરીક્ષા કરી હતી.

આ લોકોને એ નથી પાલવતું, એ તો શંભુમેળો કરવાનું કહે છે. જૈનશાસનની કર્મથિયરી ફરે તો એ બને, પણ એ તો ન ભૂતો! ન ભવિષ્યતિ ! એક કાણો, એક બોબડો, એક લૂલો, એક લંગડો, એક બાડો, એક આંધળો, એક દેખતો, એક રાજા, એક રંક, એક ઘોળો, એક કાળો, એક આદમી, એક જનાવર, એક ડાહ્યો, એક દીવાનો, આ ફેરફાર શાથી?' જો સમાનતા જ હોય, તો બધા ગોરા કેમ નહિ? એક માના બે દીકરા: તેમાં એક ડાહ્યો અને એક મજૂરી કરે એવો, એનું કારણ? ત્યાં પાછા એ કર્મ માને છે.

સભા માનતા નથી, માનવું પડે છે.

હું કહું છું કે-એ લોકોની શબ્દજાળમાં ન મૂંઝાઓ! એ લોકો તો કહે છે કે-'સંઘ, મંદિર, મૂર્તિ, ઉજમણાં વિગેરેમાં આજ સુધી જે પૈસા ખર્ચ્યા, તે નિરર્થક પાણી કર્યું છે.' આ દશાવાળા સુધારો શું કરશે?

સુધારાના નામે પાપપ્રચાર ન કરો!

જો એમ કહે કે-'મંદિર તથા મૂર્તિને માનું છું, એ તરવાનું સ્થાન છે, પણ એમાં આટલી આટલી ખામી છે' તો એને ડાહ્યો કહીએ, એનું સાંભળીએ: જરૂર સાંભળીએ. પણ આંખો કાઢી કહે કે- 'આ શું ખડક્યું છે?' તો એને કહેવું પડે કે- 'બહાર જા! તારા જેવાની સાથે વાત કરવા માગતા નથી.' જે

મૂર્તિને ખડકલો કહે, તે શું ઉકાળશે? એ વાત ખરી છે કે-કેટલીક ક્રિયા અવિધિથી થાય છે, પણ તેટલા માટે એ વસ્તુ કંઈ ખોટી કહેવાય? ઉપાધ્યાયજી મહારાજ કહે છે કે-અવિધિથી કરાતી ક્રિયા કરનારને પણ વિધિની ભાવના હોય તો એવી ક્રિયા પણ-એ ભક્તિ પણ મોક્ષની કૃતિ છે. જો વિધિને રચાપવાની શક્તિ ન હોય, તો એને અવિધિનું ખંડન કરવાનો હક્ક નથી. ખામીવાળી પણ સારી ક્રિયા ચાલુ રખાય, બંધ ન કરાય! જે વેપારમાં લાખોની આવક હતી, તેમાં હવે સેંકડોની છે, છતાં ચાલુ રખાય છે. સામાની એ હરજ છે કે-લાખોની આવકવાળો વેપાર થવાના રસ્તા બતાવે, પણ એ ન બતાવી શકે તો ચાલુ રખાવે, બંધ ન કરાવે! કેમકે-સેંકડો પણ ન મળે તો પેટમાં ખાડો પડે.

સુધારા કરનારને, ખામી કાઢનારને કહો કે-‘શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહેલી વસ્તુ વ્યાજબી છે, એ કબૂલ કર, કલ્યાણકર માન, પછી ખામી બતાવા ઊભો રહે તો સાંભળીએ, અને એને સુધારવામાં સામેલ પણ થઈએ.’ ઘણા કહે છે કે-‘તમે વિધવાવિવાહના પ્રશ્નમાં આડા કેમ આવો છો?’ હું એમને પૂછું છું કે-તમારે દોષ ઘટાડવા છે કે બીજું કંઈ કરવું છે? ઉત્તમકુળની વિધવામાં રૂઠ મર્યાદા છે કે-અશુભના યોગથી વૈધવ્ય આવે છે અને વૈધવ્ય આવ્યા પછી અનાચાર થાય નહિ: આ મર્યાદા રૂઠ છે એને તોડાવવામાં લાભ શો છે? દોષો ટાળવામાં સામેલ છું. દોષો આવવાનાં તમામ કારણો વિધવા પાસેથી છીનવી લેવાં. ઉત્તમ કુળમાં જન્મેલી બાઈ વિધવા થઈ, કે એને ઉત્તમ સંસ્કારમાં રહેવાની તમામ યોજના કરી આપવાના, ઉત્તમ સંસ્કારો નાખવાના, ઉત્તમશિક્ષણ આપવાના પ્રબંધો યોજવાના રસ્તા લ્યો ને! જે ઉત્તમ બાઈઓની ઈચ્છા નથી, તેને બલાત્કારે વિધવાવિવાહ કરાવવા પાછળ પડવું, એનું નામ સુધારો છે?’ આ તો એવા છે કે-ન પૂછો વાત.

એક આદમી કહે કે-‘મારે આનું ખૂન કરવું છે, પણ મારી પાસે ચપ્પુ નથી.’ એટલે ‘લે આ ચપ્પુ, માર અને નથી માર્યા એવી સાક્ષી હું આપીશ!’ એમ કહેવું? આ લોકો એવું કહેનારા છે. ડાહ્યો માણસ તો એનું ચપ્પુ પડાવી લે અને ખૂનના પાપથી બચાવે. હું એવાઓને કહું છું કે-દોષ કાઢવા હોય તો ભેગો છું. એ લોકો કહે છે કે-‘પુરુષ કેમ બે વાર પરણે છે?’ આ બધી વાત મારે એમની સાથે થયેલી પણ છે અને આવા સવાલ જવાબ થયેલા છે. ‘પુરુષને કેમ હક્ક?’ મેં કહ્યું કે-‘એ વાતમાં કબૂલ. કરો ઠરાવકે-પુરુષે બીજાવાર

ન પરણવું!’ એટલે એ કહે છે કે-‘એ તો ન બને!’ પોતાને પોતાનું પાપ ચાલું રાખવું છે અને જેને પાપ નથી કરવું, તેને પાપમાર્ગે ઢસડવા છે, તે ક્યાંનો ન્યાય? સુધારાની સાથે અમારો અણબનાવ નથી અને કોઈનો પણ ન હોય, પરંતુ સુધારાના નામે પાપપ્રચારની સામે તો અમારો સનાતન વાંધો છે અને રહેવાનો જ!

જૈનશાસનમાં પરોપકાર શું છે?

સભા વિધવાવિવાહને એ લોકો પરોપકાર કહે છે.

ભૂલે છે, મોટામાં મોટો પરોપકાર કહે તો પણ ના કોણ પાડે છે? પરોપકારનો અર્થ શો છે? જૈનશાસન પરોપકાર કોને કહે છે? કોઈને મોક્ષના માર્ગે લઈ જવો તે પરોપકાર છે. પણ હૈયા વગરનાઓને આ ન સૂઝે! એ તો વાતવાતમાં કહે છે કે- ‘આટલા મંદિર શાં! આટલી મૂર્તિ શી!’ હું પૂછું છું કે- ‘આટલા માળા, બગીચા અને બંગલા શા?’ મંદિર તથા તીર્થો એમની આંખમાં ખૂંચે છે, માથેરાન નથી ખૂંચવું! આઠ આઠ મહિના બંગલા ખાલી રહે છે, ત્યાં પણ હજી બંગલા બંધાવે છે. પૂજામાં કહે કે-‘ચંદન હોય પછી કેસર શા માટે જોઈએ?’ એમને પોતાને બધું જોઈએ. મોજાં પર પોલીશ કરેલા બૂટ, ગંજાકાક, પેરણ, ખમીશ, જાકીટ, કોટ, ઓવરકોટ, ઝભ્ભા, નેકટાઈ, કોલર, કાંઠલો, હેટ બધું જોઈએ ને! એવાને કહી દેવું કે-‘તારા જેવા ભિખારીને કેસર ન મળે તો ચાલ્યો જા, પણ જેને મળે ને કરે તેને તો કરવા દે!’ હવે તમે એમને સુધારક કહી રચાન ન આપો!’ ‘તમને ઓળખી લીધા’ - એમ કહી દો! ‘અભણ દુનિયાનું સત્યાનાશ વાળવા તમે પેદા થયા છો!’ -એમ એમને સંભળાવી દો! અરે એવો આદમી બોલવા ઊભો થયેલો હોય, પણ ઊંધું વાટતો હોય તો બેસાડી દેવાય.

સભા વિચાર ન સાંભળવા?

કચરો ઘાલીને વાળવાનું કામ ન કરવું જોઈએ! સાવરણીનો ઉપયોગ કરવા માટે બહારની ઘૂળ લાવીને ઘરમાં શું કામ ઘાલવી? હવે એવાઓનાં ભાષણોને, વાતોને, લેખોને મહત્ત્વ ન આપો! જેનામાં જવાબ દેવાની તાકાત હોય તે એવાને સાંભળે, વગર તાકાતવાળાને મના છે. કહે છે કે-‘અમે વિધવાવિવાહની પડખે છીએ.’ હું પૂછું છું કે-‘તમને પડખે ઊભા રાખ્યા કોણે? અરજી કોની આવી? વગર ઊભા રાખ્યે શું કામ ઊભા રહ્યા?’ જૈન સમાજની વિધવાઓની રૂઠ મર્યાદા છે કે- પાપના યોગે વૈધવ્ય આવે છે. પહેલાં ત્યાગના રાગી ન થયા, વિષય-કષાયમાં રાચ્યામાર્યા, એનું તો આ પરિણામ છે. એક

દષ્ટિએ પતિનો વિયોગ એ અશુભોદય છે, પરંતુ જેનું અન્તર જૈનત્વની ભાવનાથી વાસ્તિત થયું, એવાને તો એમ પણ એક દૃષ્ટિએ લાગે કે-ધર્મની સામગ્રી મેળવી! હવે ધર્મસાધનાની સાનુકૂળતા છે, તો ધર્મ સાધવો! આ મર્યાદાનો શા માટે નાશ કરવો? હું એવાઓને કહું છું કે-તમારે ઘેર કોઈની અરજી આવી હોય અને તમને તમારા જેવી કોઈ મળી હોય, તો બતાવો તો ખરા! અને એની સાથે તમે તમારું કેમ ફોડી લેતા નથી? એવા નાગા થાવ તો ના કોણ પાડે છે? બીજાની લજ્જાનું લીલામ કરવાનો, બીજાની શાશ્વત મિલકતનું લીલામ કરવાનો, તમને શો અધિકાર છે? રાજ્ય પણ વેપારીના માલનું લીલામ અરજી મળ્યા વિના કરતું નથી. ખબર નથી કે-

લજ્જા ગુણૌઘજનની ।

‘લજ્જા એ ગુણસ્મૂહની જનની-માતા છે.’ લજ્જાથી તો ચેકડો પાપથી બચાય છે, ચેકડો આત્માઓ પાપથી બચે છે. બાંધીને હોડીમાં નખાય તો એ કિનારે પહોંચે કે નહિ? લજ્જાથી શીલ પાળે, એમાં હાનિ શી છે? ઈચ્છા વિના સ્ટીમરમાં બેસાડાય, તો વિલાયત જવાય કે નહિ?

આર્તધ્યાન વધે કે સૌંદ્ર?

સભાO કહે છે કે-આર્તધ્યાન થાય છે.

એવું કહેનારાને પહેલું તો પૂછો કે-‘આર્તધ્યાન’ એ શબ્દ લાલચો ક્યાંથી? એ કહેશે કે-‘જૈનદર્શનમાંથી!’ પછી પૂછો કે-‘આર્તધ્યાનના ભેદ કેટલા?’ તરત કહેશે કે-‘એ તો જાણતો નથી!’ કહી દેવું કે-‘જે સીજ પૂરી જાણતો નથી, એનો તને ઉપદેશ દેવાનો અધિકાર નથી.’ એક સીજ નથી તે મેળવવા ઈચ્છવું, મેળવવાની ક્રિયા કરવી, મેળવવી અને ભોગવવી, એ બધું ‘આર્તધ્યાન છે: વિષયકષાય ભોગવવા એ પણ આર્તધ્યાન છે: કદાચ ઈચ્છા કરતાં ભોગવું આર્તધ્યાન વધી પણ જાય! અને મળેલું સાચવવાની બુદ્ધિ તે સૌંદ્રધ્યાન છે. આઠ આના કમાય ત્યારે ઘાસની ઝૂંપડી ચાલે, પણ બે રૂપિયા કમાય એટલે ઓરડી જોઈએ, વધુ કમાય એટલે બંગલો જોઈએ, એ બધી વાતોમાં માલ નથી. જવા ઘો! જૈનશાસનની દષ્ટિએ સુધારા જુદા છે. આજના સુધારકો સુધારા કરતા નથી, પણ સુધારાના નામે કુધારા કરે છે,- માટે એમની સામે આટલું બોલી રહ્યા છીએ. એ લોકો કુધારા કરે છે તે સાબિત કરવા તૈયાર છું. સંઘમાં પહેલી સ્થાપના સાધુની છે.

સભાO આપની ભૂલ ન થાય?

થાય! માટે તો પાનાં જોઉં, વારંવાર જોઉં, છત્રરથ ભૂલે પણ દેખાય તો કબૂલે: ‘હું ન જ ભૂલું’ એમ છત્રરથ કહે તો પાપી! છત્રરથ છીએ માટે સર્વજ્ઞને જ શરણે છીએ. પૂર્વાચાર્યોની શક્તિ અમારાથી વધારે હતી, એમનું જ્ઞાન પ્રભાવવંતું હતું, એમ અમે માનીએ છીએ. અમારી ભૂલ માનવા તૈયાર છીએ, પણ તારક આચાર્યોની ભૂલ કાઢવા અમે તૈયાર નથી. શ્રી હરિભદ્રસૂરિ મહારાજ જેવા પણ એક ઠેકાણે પોતાની મતિમાં વિચારભેદ પડ્યો અને એમાં ગુરુની સંમતિ મળી, તોય પણ કહે છે કે-‘આ વાતમાં અમારો વિચાર જુદો છે, એમાં ગુરુની સંમતિ પણ છે, છતાં મહા બુદ્ધિમાન ભાષ્યકાર મહર્ષિનો મત જુદો છે, માટે અમે અમારી વાતને મૂકી દઈએ છીએ, કેમકે ક્યાં એ પરમ જ્ઞાનવાન ગંભીર આશ્ચર્યાવાળા મહર્ષિ અને ક્યાં અલ્પબુદ્ધિવાળા અમે!’ આ સ્થિતિ હતી માટે આ શાસ્ત્રોમાં વિપ્લવ ન થયો. કેટલાક મહાપુરુષોએ પોતાનો વિચારભેદ લખ્યો છે, ત્યાં પણ આગ્રહ નથી કર્યો: કહ્યું છે કે-‘અમને આમ લાગે છે, પણ તત્ત્વં તે વિદન્તિ। તત્ત્વ કેવળી જાણે!’

જેને પોતાના તારક ઉપર પ્રેમ નથી, જેઓ પોતાના તારકને કલંકિત કરે છે, તેઓ સુધારા શું કરશે? જે બીચારા આવા ટોળાને આઘીન થયા છે, તે પણ જરા જુદું બોલશે એટલે એમને પણ ઉડાવી દે એમાંના આ છે. પેલા તો ‘મીયાં ન રહ્યા ઈધર કા ન રહ્યા ઈધર કા’ એ દશા છે. એ ટોળાના તો માબાપને પણ મૂકી દે એવા છે. ભગવાન મૂક્યાં, આચાર્ય મૂક્યાં, આગમ મૂક્યાં, અને પોતે લખેલું પણ ભૂલવું પડ્યું! લીંપણ કરવું પડ્યું, આ દશા આવી! પહેલાં લખેલું તે આ જ આશ્ચર્યથી લખેલું એમ હવે કેહવું પડે છે. એ જ લખે છે કે- ‘બાળ દીક્ષા અગત્યની છે, વ્યવહારમાં પણ સારા બનાવવા માટે બાલ્યવયમાં જ ભણાવવા મુકાય છે, તો ધર્મના વિશાળ સાહિત્યનું શિક્ષણ આપવા માટે બાલ્યવયથી જ શક્ષ્યાત થવી જોઈએ. બાલ્યવયની દીક્ષા સામેનો ઘોંઘાટ ખોટો છે.’ આવું એ પોતે લખે છે અને સાત સાત વર્ષની દીક્ષાનું લીસ્ટ કર્યું છે. હવે કોઈ પૂછે છે, ત્યારે કહે છે કે-‘ખ્યાલ બહાર નથી, તે વખતના અને આ વખતના આશ્ચર્યમાં ભેદ નથી.’ હજી પણ કહું છું કે- પ્રભુના આગમને આધું મૂકનારાની ભયંકર દશા છે. પોતાની નામના ખાતર પ્રભુઆજ્ઞાની અવગણના કરનારની એવી અવગણના થવાની છે, કે જેનો સુમાર નહિ!

(કમશ:)

- પૈસા પાસે હોવા છતાં જે પૈસાથી થતો ધર્મ નથી કરી શકતા તે વિરતિધર્મ શું કરવાના?
- સાધુ ઉપર પ્રેમ થાય તો તેમાં ઉદયભાવ પણ હોઈ શકે છે પણ સાધુપણા ઉપર પ્રેમ થાય તો તે ક્ષયોપશમભાવનો જ હોય.
- સ્ત્રી જાતિમાં આ અપલક્ષણ કે રાગ થઈ જાય તો સર્વસ્વ આપે પણ જો તેનું ધાર્યું ન થાય તો આપતિમાં મૂકવા બધું કરે.

(૬૫)

અનંત ઉપકારી શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ શ્રી સમરાદિત્ય મહાકથામાં હવે શ્રી સમરાદિત્યના પાંચમા ભવનું વર્ણન શરૂ કરી રહ્યા છે. ચાર ભવનું વર્ણન થઈ ગયું તેમાં સાથે સાથે આપણા આત્માની વિચારણા જો ચાલતી હોત તો કેટલો લાભ થયો હોત? પણ આપણે તો તેમની કથા સાંભળીએ છીએ અને તે પછી તેમનું શું થયું? એટલો જ વિચાર કરીએ છીએ. પણ સાથે સાથે આપણા પોતાના આત્માની શી સ્થિતિ છે તેનો તો કાંઈ વિચાર નથી કરતા ને? તે ભાગ્યશાળીને ઈચ્છા થાય તે મુજબ સામગ્રી મળતી હતી. આપણને શક્તિ-સામગ્રી મળી છે તેનો સદુપયોગ થઈ શકે તેમ છે, તેમ છતાં કાંઈ નથી કરતા તેનું પાપ બંધાય છે, તે વાત ધ્યાનમાં ખરી?

પાંચમા ભવમાં પણ ગુણસેન રાજાનો જીવ મિથ્યાત્વી કુળમાં જન્મે છે, છતાં એ કુળ એટલું સારું છે કે ત્યાં ધર્મ કરવામાં વાંધો નથી આવતો. આજે તો સારા કુળમાં પણ કોઈ ધર્મ કરનાર પાક્યો હોય તો તેની કિંમત નથી. આ તો ભગતડો છે એમ કહી તેને ટોક્યા કરે. ઘરમાં કોઈ એની બહુ ચિંતા ન કરે એવી સ્થિતિ થઈ ગઈ છે. તમે લોકો ધર્મ ન કરો તો તમને કુટુંબમાં એવું કોઈ કહેનાર ખરું કે - 'ભાઈ! એમ ને એમ અહીંથી જવું છે? પેઢી સાથે નહિ આવે, માટે આત્માનું કાંઈક કરો!' ઘરની એજ વ્યક્તિ સંસારના કામમાં આભાસ કરતી હોય તો તેને કહેનાર કેટલા નીકળે? તમે કહેશો કે 'સાહેબ! આવો અભ્યાસ પડી ગયો છે.' તો મારે કહેવું છે કે જૈનકુળોમાં આવો અભ્યાસ કેમ પડી ગયો? તો પછી હવે કહેવાનું શું રહ્યું? ઘરનો માલિક ધારે કે મારે કુટુંબને ધર્મ કરાવવો છે તો કરાવી શકે. પણ આજે તો માલિક માલિક જ દેખાતા

નથી. માલિકપણાનો ઠરસો રાખે પણ કહી કાંઈ ન શકે. સંસારના કામ માટે કાંઈ કહેવાતું હોય ત્યારે માલિકપણું દેખાઈ આવે. આવો જન્મ પામીને પણ ધર્મ સેવો નહિ, સંસારના કામ રસપૂર્વક કરો તો અનુમાન થાય ને કે આવી મનુષ્યભવ આદિ સામગ્રી પાપ એકઠા કરી તિર્યચ આદિ દુર્ગતિમાં ફરવા જવા માટે જ મળી છે? આવું ન હોય ને કદાચ તમે સંતાનોને ધર્મ કરવાનું કહો તો પણ તેનાથી સંસારના કોઈ કામમાં બાધ ન પહોંચે એ રીતે કરવાનું કહો ને? અહીં કહેવાતી વાતો અહીં સુધી જ રહે એવું જ તમે રાખ્યું છે ને? કે ઘર સુધી પહોંચે તો પણ ગમે, એવું ખરું?

આજે જેટલો ધર્મી વર્ગ ગણાય છે તેટલો પણ જો પોતાની શક્તિ મુજબ ધર્મ કરતો થઈ જાય તો પણ ઘણું કામ થઈ જાય તેવું છે. આજે જેઓ મધ્યમ વર્ગમાં ગણાય છે તેઓ પણ જો પોતાની શક્તિ મુજબ ધર્મ કરતા થઈ જાય તો તેમને શ્રીમંતોની ગરજ રહે તેવું નથી. શ્રીમંતોના સાથ વગર પણ તેમની ગાડી ચાલે તેવું છે. શ્રીમંતો પાસે માંગવા જવું અને તેમનું સાંભળવું કે 'શું અમને જ જોયા છે? અમારે પણ બીજા કામ હોય કે નહિ?' અને તેમની પાસે ન જાઓ તો એમ પણ બોલે કે 'અમને ક્યાં કંઈ પૂછે છે? અમને ઠીક લાગે તેમ કરે છે.' આવું બધું સાંભળવાનું મટી જાય. એટલે મધ્યમવર્ગ જો નક્કી કરે કે - 'આપણે ધર્મ કરવો છે તેમાં કોઈની સામે જોવાની શી જરૂર છે?' તો તેમને જરાય વાંધો આવે તેવું નથી. ધર્મી સુખીને વિનયથી હાથ જોડે પણ એ સુખી ધર્મ કરવામાં આડે આવે તો એવા મોટા ચમરબંધીની પણ પરવા ન કરે. આપણે તો કોઈ પણ કથામાં જે ઉદાર અને ગુણવાન પાત્રો હોય તેમના જેવા થવાની કોશીષ કરવાની એજ આ કથાઓ સાંભળવાનો હેતુ છે.'

હવે કહે છે કે આ જંબૂદ્વીપના ભરત ક્ષેત્રમાં કાકંદી નામની નગરી છે. નગરીનું વર્ણન કરતાં લખે છે કે તે નગરીની આજુબાજુ જળાશયોમાં સુંદર કમળો ખીલેલા હતા. નગરીને સુંદર મજબૂત કિલ્લો હતો, તે પતિવ્રતા સ્ત્રીનું મન પરપુરુષથી જેમ અલંઘિત હોય તેમ આ કિલ્લો શત્રુવર્ગથી અલંઘિત હતો. દ્વારના તોરણો પહાડની ગુફા જેવા શોભતા હતા. શરદ ઋતુના શ્વેત વાદળો જેવા મોટા મોટા પ્રાસાદોથી તે નગરી શોભતી હતી. નગરનો સ્ત્રીવર્ગ સુખી, રૂપસંપન્ન અને ગુણ સંપન્ન હતો, તો નગરનો પુરુષવર્ગ ગુરુજનોનો વિનય કરવામાં સજ્જ અને પ્રણયી જનો ઉપર વાત્સલ્ય ભાવવાળો હતો. વળી કોઈને કામ પડે અને તેમની પાસે જવું હોય તો સુખેથી તેમની પાસે જઈ શકે તેવો હતો. અર્થ ધર્મથી મળે અને ધર્મથી મળેલ અર્થ ધર્મના કામમાં છૂટથી આવે, એવું તેમનું ઘન હતું. આવો પુરુષ વર્ગ હોય ત્યાં સુશીલ સ્ત્રીવર્ગ સુખપૂર્વક રહે તેમાં નવાઈ નથી. તમારી પાસે ઘન કદાપિ એટલા પ્રમાણમાં ન પણ હોય પણ ઘનનો લોભ ઘણો રહે છે. હૃદયમાં ઘનનો પ્રેમ એવો છે કે ધર્મમાં ઘન ન અપાઈ જાય તો છૂટ્યા એમ લાગે. ધર્મમાં ઘન આપવાની ઈચ્છા હોય અને આપતાં જીવ ન ચાલે તો દાનાંતરાય ખટકે, આવો તમને અનુભવ થાય છે? ઘન તે જ સાફ કે જે ધર્મમાં ખર્ચાય! આવી વાત સાંભળવી તમને મીઠી લાગે તો જ સંભળાવનારને પણ તે સંભળાવતાં સ્વાદ આવે. આજકાલ દિનપ્રતિદિન પડતી થઈ રહી હોય તો તેનું કારણ ધર્મદ્વયનો કોઈ ને કોઈ પ્રકારે ભોગવટો થઈ જતો હોય તે જણાય છે. પૈસા હોય તો ધર્મમાં જ લગાવવા જોઈએ એવું મનમાં બેસશે ત્યારે ઉન્નતિ થશે.

એજ નગરમાં જેનું અખંડિત ભૂજનું પરાક્રમ છે એવો સૂરતેજ નામે રાજા હતો. એનું તેજ એવું હતું કે કોઈ પણ દુશ્મન રાજા તેની પ્રજાને પીડી શકતો ન હતો. એ રાજાને લીલાવતી નામે પટ્ટરાણી હતી. ઘનનો જીવ મહાશુક દેવલોકમાંથી સ્યવીને તેની કુક્ષીમાં પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો. જીવ ગર્ભમાં આવ્યો ત્યારે માતાએ મૂગલંછનવાળો ચંદ્રમા પોતાના મુખદ્વારા ઉદરમાં પેસતો જોયો - તરત જાગૃત થઈ પતિ પાસે ગઈ અને વિનયપૂર્વક પતિને સ્વપ્નની વાત સંભળાવી. પતિએ પ્રસન્ન થઈને કહ્યું કે - સકલ સામંતોને સેવા કરવા લાયક ચંદ્ર સમાન તેજસ્વી એવો તારે પુત્ર થશે. ક્રમે કરીને યથાસમયે પુત્રનો જન્મ થયો. વધામણી આપનાર દાસીનું દારિદ્ર નષ્ટ થઈ જાય એટલું

દાન રાજાએ આપ્યું. એક મહિના પછી ઉત્સવપૂર્વક જયકુમાર એવું નામ સ્થાપન કર્યું. રાજકુમારને ઉચિત કળાઓનું શિક્ષણ આપ્યું. બાલ્યકાળથી કુમારને સજ્જમાં, ભોગ વિલાસમાં, જેવો રસ ન હતો તેવો ધર્માચરણ તથા ધર્મ કાર્યોમાં રસ હતો. પૂર્વભવના અભ્યાસના કારણે સંસારમાં પહેલેથી જ ચિત્ત વિરક્ત હતું.

ચૌવનમાં આવેલો કુમાર એક વખત અશ્વ ખેલાવતા બહાર ઉદાનમાં ગયો. ચંદ્રોદય નામના તે ઉદાનમાં એક નિર્દોષ સ્થાનમાં સનતકુમાર નામના આચાર્ય ભગવંતને બેઠેલા જોયા. તેમના રૂપ-રંગ-વય-મુદ્રા જોઈ કુમારને થયું કે આવા તેજસ્વી મહાપુરુષ સંસારની અસારતાના ઊંડા જ્ઞાન વિના ત્યાગધર્મ સ્વીકારે નહિ. આચાર્ય મહારાજના ગુણોનું અહીં વિસ્તૃત વર્ણન કર્યું છે. આચાર્ય ભગવંતો સંસારના વૈરી હોય. તેમના પ્રભાવે પાપરૂપ સંસારમાં તોડફોડ થયા વગર ન રહે. માબાપ પણ સંસાર પોષક ન મળવા જોઈએ તો ગુરુ તો કદી સંસારપોષક ન મળો એવું જ તમે ઈચ્છો ને? અહીં આ ધર્માચાર્યની વિશેષ વાતો આપણે સાંભળવાની છે પણ તેનું વિશેષ વર્ણન હવે પછી -

(૬૬)

અનંત ઉપકારી આચાર્ય ભગવંત શ્રી ઈરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ શ્રી સમરાદિત્યના પાંચમા ભવનું વર્ણન કરી રહ્યા છે. ગુણસેન રાજાનો જીવ પાંચમા ભવમાં રાજપુત્ર જયકુમાર થયા છે. એક વખત અશ્વ ખેલાવતા ઉદાનમાં ગયા. ત્યાં આ.ભ. શ્રી સનતકુમારના દર્શન થયા. જોઈને પ્રેમ જાગ્યો. સાધુ ઉપર પ્રેમ થાય તેમાં ઉદયભાવ પણ હોઈ શકે છે પણ સાધુપણા ઉપર પ્રેમ થાય તો તે ક્ષયોપશમ ભાવનો જ હોય. આપણે ત્યાં ચિત્ર અને સંભૂતિ મુનિની વાત આવે છે: એક બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તી નો જીવ અને બીજો પૂર્વભવના ભાઈનો જીવ, જે વર્તમાનમાં મુનિ છે. મુનિ બ્રહ્મદત્તને પ્રતિબોધ કરવા આવે છે. બ્રહ્મદત્તને પૂર્વ ભવના સ્નેહના કારણે મુનિ ઉપર પ્રેમ બહુ થાય છે. મુનિ તેને સાધુ થવાનો ઉપદેશ આપે છે, ત્યારે તે મુનિને કહે છે કે- તમે શું કરવા આ કષ્ટ સહન કરો છો? અહીં આવી જાઓ અને મારી સાથે રહી ઈચ્છા મુજબ ભોગ ભોગવો! જુઓ, મુનિ ઉપર કેવો પ્રેમ છે? પણ મુનિપણા ઉપર પ્રેમ નથી. મુનિપણા ઉપર પ્રેમ હોવો એ મોટી ચીજ છે. વ્યક્તિગત મુનિની અવગણના પણ

કોઈ વખત કોઈ કારણસર થઈ જાય પણ મુનિપણાની તો અવગણના ન જ થવી જોઈએ.

ગૌતમ મહારાજથી ખેડૂત બોધ પામ્યો. સાધુ થયો. પણ ભગવાન પાસે આવ્યો અને ભગવાનને જોઈ ઓઘો મૂકી ભાગ્યો. સમવસરણમાં બેઠેલા ઈંદ્ર મહારાજએ આ જોઈ ભગવાનને કહ્યું કે 'ભગવંત! આવો?' આને શું થઈ ગયું?' ભગવંત કહે-'એની આશાતના ન કરો! એ જીવ પામી ગયો. એને મારી ઉપર પૂર્વભવનો દ્વેષ હતો એટલે મને જોઈને એ ભાગી ગયો.' તો તમને હવે સમજાય છે ને કે મુનિપણાનો અરાગ ન થઈ જાય તે માટે બરાબર સાવધ રહેવું?

ધનનો જીવ રાજપુત્ર જયકુમાર થયો છે. એને જન્મથીજ ધર્મ પ્રત્યે રાગ છે. ગુરુને જોઈને એકદમ આનંદ થયો. તમને મરતાં સુધી પણ સંસ્કારના પદાર્થો ઉપરથી રાગ જાય એવું લાગે છે? 'આ રાગ કેટલો ખરાબ છે? હજુ જતો નથી- મરતા સુધીમાં જાય તો સાડું' આવું મનમાં ક્યારેય પણ થાય છે? સાધુપણું પાળવા છતાં સંસ્કારથી અરાગ છે કે નહિ, અંતરમાં રોજ તપાસવું ઘટે- શ્રાવકપણું પાળે, જિનપૂજાદિ કરે, તે બધાએ પણ પોતાના આત્માની અંદર આ તપાસ તો કરવી જ જોઈએ. જો આ તપાસ ન થતી હોય તો ચાર ભવ વંચાઈ ગયા અને તમે સાંભળ્યા, તેમ બાકીના પણ વંચાઈ જશે અને સાંભળાઈ જશે પણ આત્મામાં તેનું ક્ષણ આવવું જોઈએ તે કેમ આવશે? તમારી પાસે થોડી ધર્મની ક્રિયા કરાવવી હોય તો પણ બહુ બીજી વાતો કરવી પડે, એ ધર્મનો રાગ કેટલો છે તે બતાવે છે.

જયકુમારને સ્વભાવથી જ સંસ્કાર અસાર લાગતો હતો, વ્યાખ્યાનો સાંભળ્યા વિના પણ. આપણને રોજ સાંભળવા મળે છે પણ દિલમાં હજી સંસ્કાર અસાર લાગતો નથી. એ સંસ્કારમાં છે, રાજબોગ બોગવે છે, આમ છતાં તેના હૈયામાં સંસ્કાર અસાર બેઠો છે. ધર્મગુરુ સનતકુમાર આચાર્ય મળ્યા. તેમને જોતાંની સાથે જ જયકુમારને શું શું વિચાર આવ્યા? શી શી વાત કરે છે? કેવા કેવા પ્રશ્નો કરે છે? એ બધું જોતાં જયકુમારનું દિલ સમજાઈ જાય. તમારે પણ આ બધું શીખવું જોઈએ. સાધુ પાસે કેવી રીતે જવાય કેવી વાતો કરાય અને શું પૂછાય, વગેરે.

હવે સનતકુમાર આચાર્ય ભ. નું વર્ણન કરતાં અહીં જણાવે છે કે- તેઓ તપતેજથી સૂર્ય જેવા, સૌમ્ય

પ્રકૃતિથી ચંદ્ર જેવા, તેમની પાસે આવેલા કષાયકુલ જીવો પણ તેઓમાં યોગ્યતા હોય તો શાન્ત થઈ જાય એવા, ગંભીરતાના સાગર, ઉત્તમ સ્વભાવથી જેવા ગુણવાન, લાવણ્યથી કામદેવ જેવા, શરીરની મનોહરતાથી દેવ જેવા, જેમનામાં એક પણ દોષ જોવામાં ન આવે એવા સાક્ષાત્ મોક્ષના આત્મા જેવા, શ્વેતામ્બીનગરીના યશોવર્મા રાજાના પુત્ર હતા. સાધુ લિંગ ધારણ કરી, સ્વપર શાસ્ત્રના પારંગત બની અનેક સાધુઓના પરિવાર સાથે પધારેલા ચંદ્રોદય ઉદાનમાં દૂરથી જયકુમારે તેમને જોયા-સ્વભાવથી સંસ્કાર અસાર લાગતો હોય તેને આવા આચાર્યનો યોગ મળે એટલે સોનામાં સુગંધ મળ્યા જેવું થાય ને? અને જેને સંસ્કાર સાર લાગે તેને તીર્થકર્દેવ મળે તો પણ શું લાભ થાય? ભગવાનના સમવસરણમાં ગયેલા અને ભગવાનની દેશના સાંભળી હોય તેવા પણ ઘણાં જીવો આજે સંસ્કારમાં રખડે છે.

તમારે તો ધર્મ લેવો છે એમાં શંકા નથી ને? અમે તમને ધર્મ આપી શકતા નથી એજ વાંધો નડે છે ને? કે રોજ સાંભળવા છતાં સંસ્કાર આત્માને ગમે છે માટે ધર્મ લેવાની ઈચ્છા થતી નથી? જેમ લક્ષ્મી મેળવવાની ઈચ્છા છે એવી ધર્મ મેળવવાની ઈચ્છા હોય તો આજે સામગ્રી મળે તેમ છે ને? પણ તમારે તો ધર્મ કરવામાં મનને, તનને કે ધનને સહેજ પણ ઘસારો ન પહોંચવો જોઈએ એવું હોય, એટલે પછી ધર્મ શી રીતે આવે? નહિતો અહીં નજીકમાંજ તીર્થભૂમિઓ કેટલી છે? ત્યાં ખર્ચ પણ માગે છે ને? પણ પૈસો કાઢવો પોસાતો નથી. સામાન્ય પરચખાણ આદિ ધર્મ જે વગર પૈસે થાય તેવો છે, તે પણ કરવાનું મન થતું નથી. કૃપણ માણસ સ્ત્રીના આગ્રહથી બઝારમાં જાય, સારી વસ્તુ જુએ પણ લીધા વગર પાછો આવે અને કહે કે 'લેવા જેવી કોઈ ચીજ લાગી નહિ, બઝારમાં સારો માલ જ મળતો નથી.' આવી તમારી હાલત છે. પૈસા હોવા છતાં પૈસાથી થતો ધર્મ જે નથી કરી શકતા તે વિરતિધર્મ શું કરવાના?

શાસ્ત્રે સામાન્ય માણસ માટે સામાયિક, પૌષ્ઠ, પ્રતિક્રમણ વગેરે ધર્મનો ઉપદેશ આપવાનું અમને કહ્યું અને સુખી માણસ માટે પહેલો પૈસાથી થતો ધર્મ બતાવવાનું કહ્યું. ચક્રવર્તીઓ, વાસુદેવો, તીર્થકરો વગેરે સામાન્ય દેશવિરતિ ધર્મ નથી કરી શકતા પણ જ્યારે કરશે ત્યારે બીજાઓ એમની હોડ નહિ કરી શકવાના. સાધુપણાનો પ્રેમ એમનો જોરદાર હોય. શાસનની પ્રભાવના કરવાની

સામગ્રી એમની પાસે બહુ હોય. હજારોને ધર્મ તેઓ કરાવી શકે. એવા એ વિરતિની ક્રિયા કરનારાઓની ભક્તિ બહુ કરે. પોતાની જાતને અદન્ય અને વિરતિધરને ધન્ય માને. તેમને આમંત્રિત કરી બહુમાનપૂર્વક તેમની ભક્તિ કરે. ઘરે પઘારે ત્યારે ઘરબહાર જઈ હાથ જોડી આવકારે. કહે કે આપ જેવા વિરતિધરના અમારા ઘેર પગલા ક્યાંથી? પઘારો! બધાને એક અસ્ત્રે ન મુંડાય. જેનામાં જે ધર્મની યોગ્યતા હોય, તેને માટે તે તે ધર્મ કહ્યા છે. નવકારસ્વી પણ ન કરી શકનારા હોય, છતાં શાસ્ત્રનની પ્રભાવના રોજ સુંદર કરતા હોય. તમે કહેશો કે શ્રાવક ચતુષ્પદના નિયમવાળો હોય. હવે ચક્રવર્તીને ચતુષ્પદ કેટલા? ચોરાશી લાખ તો હાથી અને બીજા ઘોડા વગેરે કેટલા? એટલે એ શ્રાવક નહિ ને? પૂર્વે ઘણા મહાભોગીઓ, હતા જે વિરતિ નહોતા કરી શકતા, ચોસ્ઠ ઈંદ્રો પણ કેવા? એ બધા વિરતિ કાંઈ ન કરી શકે, પણ શાસ્ત્રન પ્રભાવનાના ઘણાં કામો તેઓ કરે, જે બીજા ન પણ કરી શકે. સમવસરણમાં આવે ત્યારે ઈંદ્રો આગળ બેસે.

સમ્યક્ત્વની ક્રિયાઓ અને વિરતિની ક્રિયાના અધિકારી જીવો જીવ હોય છે. તમને મળેલા તુરુછ ભોગો પણ રોગ નથી લાગતા જ્યારે એમને મળેલા મહાભોગો ભોગવતાં પણ એમને એ રોગ લાગતા હતા. તમે તો અત્યારે કાંઈ ભોગો નથી ભોગવતા પણ ક્યારો જ ઉપાડો છો. આમ છતાં તમને સંસાર અસાર નથી લાગતો. સંસારનો વિરાગ નથી આવતો પણ સંસાર મીઠો લાગે છે- જયકુમાર મહાસુખી છતાં વિરાગી જીવ છે. એમની પાસે લક્ષ્મી ઘણી છતાં રાગ નહિ, તમારી પાસે લક્ષ્મી મામુલી પણ રાગ ઘણો.

આવા ઉત્તમ ધર્માચાર્યને જોઈને જયકુમારને મનમાં ને મનમાં સંવેગ પેદા થઈ ગયો. નિર્વેદ તો હતો જ. વિચારે છે કે- સંસાર છોડવા લાયક જ છે નહિ તો આવા મહાપુરુષ કેમ છોડે? સુરલોકમાં પણ દુર્લભ એવી સામગ્રી અચત્ને જેમને મળી હોય એવા એવા પણ જો સંસાર અસાર ન હોય તો કેમ છોડે? માટે સંસાર છોડવા લાયક જ છે. (તીર્થંકરના સ્વેદકોને સંસાર સ્વેવવા લાયક લાગે કે છોડવા લાયક?) સંસારને સારભૂત માનનારો તીર્થંકરનો સ્વેવક હોય જ નહિ. જયકુમાર વિચારે છે કે ‘આ મહાપુરુષ કોણ છે અને તેમને ત્યાગ કરવાનું કારણ શું?’ એ પૂછું- એમ વિચારીને ગયો, વંદન કર્યું, શેષ સાધુઓને પણ વંદન કરી આ.ભ. સામે બેઠો. તેઓશ્રીએ

ધર્મલાભ આપ્યા. પછી હાથ જોડી કહે છે કે ‘ભગવન્! સંસાર આસાર છે. કોણ એવો વિદ્વાન છે કે જેને આ સંસાર નિર્વેદનું કારણ ન લાગે! છતાં પણ કાંઈને કાઈ બાહ્ય નિમિત્ત પણ નિર્વેદમાં કારણ હોય છે. કૃપા કરી આપના એવા નિર્વેદનું કારણ હોય તે હરમાવો. વળી આપ કોણ છો? એ પણ જાણવાની જિજ્ઞાસા છે.

પ્રશ્ન સાંભળી આ.ભ. વિચારે છે કે ‘અહો! કેવી છે આની વચન પ્રયોગની કુશળતા? આને ન કહું તો ઠીક નહિ’ કહે છે કે- સંસાર બૂરો તને લાગી ગયો છે અને જાણવાનું કૌતુક છે માટે તને કહું છું-

ચિત્રાંગદ નામના વિદ્યાધર શ્રમણનો મને સંયોગ થયો. મને બહુ આનંદ થયો. તેમણે મારી પૂર્વાવસ્થાની વાત મને સંભળાવી. તેમાં થોડા પાપનો વિપાક પણ બહુ ભયંકર થયો એ સાંભળ્યું તેથી મેં સસાર છોડી સાધુપણું સ્વીકાર્યું.

આ જ ભરતક્ષેત્રમાં શ્વેતાંબીકા નગરીના યશોવર્મા રાજાનો હું સનત કુમાર નામે પુત્ર છું. મારા જન્મ વખતે જ્યોતિષીઓએ કહ્યું કે - આ વિદ્યાધરોનો રાજા થશે. પિતાને હું બાલ્યકાળથી જ પ્રિય હતો. એક વખત કેટલાક લોકો ચોરી કરતા પકડાયેલા. પિતાએ તેમના વધની આજ્ઞા હરમાવેલી. તેમને વધસ્થાને લઈ જવાતા હતા. એટલામાં હું અશ્વ ખેલાવવા ગયેલો. ચોરોએ મને જોયો. મારા પગમાં પડી શરણ માગ્યું. મને દયા આવી. મેં તેમને છોડાવ્યા. નગરના લોકો નારાજ થયા. પિતા પાસે જઈ વિનંતિ પૂર્વક તેમના દુઃખની વાત કરી. પિતાએ કહ્યું કુમાર બાળક છે. બધું ઠીક થઈ જશે. તમે જાઓ! કોટવાળને બોલાવી પિતાએ દુકમ કર્યો કે કુમાર ન જાણે અને લોકો જાણે તે રીતે તમે ચોરોનો વધ કરી નાંખો. કોટવાળે ચોરોને હરી પકડી તેમનો વધ કરી નાંખ્યો. મને આની ખબર પડી. પિતા ઉપર ગુરુઓ આવ્યો. પિતાના રાજ્યમાં રહેવું નહિ એમ નક્કી કર્યું. પરિવારે રોકવા પ્રયત્ન કર્યા તે છતાં હું ચાલી નીકળ્યો. મારો એક ખાસ મિત્ર નગરમાં હતો તેને ખબર પડી. મેં ના પાડવા છતાં તે મારી સાથે થયો. તેણે પણ મને સમજાવવા પ્રયત્ન કર્યો. મેં કહ્યું જે રાજ્યમાં હું દયા ન કરી શકું તે રાજ્યને પણ મારે શું કરવું છે? મિત્રને સાથે લઈ હું નીકળી ગયો. (હવે જીઓ પુણ્યશાળીને શું થાય છે? પિતાને છોડીને જાય છે તો પિતા જેવા બીજા રાજા મળી જાય છે.) આગળ ક્યાં જાય છે, શું થાય છે, એ હકીકત પોતે કહી રહ્યા છે, તે હવે પછી-

(કમશ:)

ભારતભરના જૈન સંઘોને આમંત્રિત કરાયા. પધારનારા સંઘજનો આ અવસરને સુપેરે માણી શકે તે માટે આસપાસની ૧૫ ધર્મશાળાઓમાં ઉતારાની સુંદર સગવડ કરવામાં આવી હતી. “નૂતન ગરુડાધિપતિશ્રી”ના ૫૬ વર્ષના સંયમ પર્યાયની અનુમોદનાર્યે ૫૬ લઘુ કમાનો તથા ૬ મોટી કમાનો દ્વારા તલેટી માર્ગને સુશોભિત કરવામાં આવ્યો હતો. તે કમાનો પર ઝુલતા ગુજરાત તથા મહારાષ્ટ્રના શ્રી સંઘોના શુભેચ્છા અર્પતા બેનરો “નૂતનગરુડાધિપતિશ્રી” ની સંઘપ્રિયતાનું બયાન કરતા હતા. મહોત્સવ માટે મહારાષ્ટ્ર ભુવનના પ્રાંગણે સુંદરતમ મંડપનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું હતું તે મંડપને નિત્ય નવી રીતે શણગારવામાં આવતો હતો. તેના કેન્દ્રસ્થાને પૂ. “વાત્સલ્યવારિધિશ્રી” તથા “નૂતન ગરુડાધિપતિશ્રી” ની નિશામાં ૨૦૬૧ ની સાલે થયેલ ઉપધાન તપની ઉપજમાંથી નિર્માણ પામેલ કાષ્ઠકલાત્મક કલ્યાણકરથમંદિરને સ્થાપવામાં આવ્યું હતું. તેના અગ્રભાગે જેસર ગામેથી પધારેલા ૨૨૦૦ વર્ષ પ્રાચિન સંપ્રતિકાલિન શ્રી પદ્મપ્રભપ્રભુની હૃદયાભિરામ પ્રતિમાને બિરાજિત કરવામાં આવ્યા હતાં. તથા હસ્તગિરિથી પધારેલા સુવર્ણમઢ્યા પ્રભુજને ચતુર્મુખ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતાં. તે સર્વ પ્રભુજનો ઉજવાયેલ પાવન-પ્રવેશોત્સવ આ પદપ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનું પ્રથમ મંગલ બનવા પામ્યું હતું.

ચૈત્ર વદ દ્વિતીય ૧૩ તા.૧-૫-૨૦૧૧ રવિવાર:

આજે મહોત્સવનો પ્રથમ દિવસ હતો. શરણાર્થ-ચોધડિયાના મધુર સૂરો દ્વારા વાતાવરણ મંગલમય અને ઉત્સવમય બન્યું હતું. સવારે મંગલમુહૂર્તે શ્રી કુંભસ્થાપના, દીપકસ્થાપના, જવારાઓપણનું મંગલ વિધાન ભાવોલ્લાસ સાથે સંપન્ન થયું. ત્યારબાદ તરત જ શ્રી નવગ્રહાદિ પાટલા પૂજન ભણાવવામાં આવ્યું હતું. આ ઉભય પ્રસંગોનો લાભ મંડારનિવાસી મિલાપચંદલ ઉત્તમચંદલ બોડકડિયા પરિવાર. હસ્તે મુકેશભાઈ પુનાવાલાએ લીધો હતો. તેમનો સંપૂર્ણ પરિવાર આ પ્રસંગે ઉપસ્થિત રહ્યો હતો. શ્રીચુત્ નવિનભાઈ જામનગરવાલાએ શુદ્ધ વિધિવિધાન કરાવ્યા હતા તથા રાણવભાઈ બારોટે સંગીતના સૂરો પૂર્યા હતા. આ ઉભય પ્રસંગોમાં “નૂતન

ગરુડાધિપતિશ્રી” અથથી ઈતિ સુધી ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. પ્રસંગબાદ રૂપિયા ૧૦ ની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. રાત્રે પ્રભુભક્તિ ભાવનામાં નિલેશભાઈ માલેગામવાલા તથા કૌશિકભાઈ પાલીતાણાવાલાએ પ્રભુભક્તિનો રંગ જમાવ્યો હતો.

ચૈત્ર વદ ૧૪ તા.૨-૫-૨૦૧૧ સોમવાર :

મહોત્સવના આજના બીજા દિને “શ્રી પાર્શ્વપંચકલ્યાણક પૂજા” અનેરા ઠાઠ સાથે ભણાવાઈ હતી. પંચકલ્યાણકોના મોટા ચિત્રપટો સુંદર રીતે ગોઠવવામાં આવ્યા હતા. વિશિષ્ટ નૈવેદ્ય-હલો મૂકવામાં આવ્યા હતા. કૌશિકભાઈ બારોટ તથા નિલેશભાઈ મર્યન્ટે રાગ-રાગિણીઓમાં આ પૂજા સુંદર રીતે ભણાવી હતી. પૂજા બાદ ૧૦ રૂપિયાની પ્રભાવના થઈ હતી. રાત્રે ભક્તિભાવનામાં કૌશિકભાઈએ સૌને પ્રભુભક્તિમાં ભીંજવી દીધા હતા. આ પૂજાનો લાભ ભુજપુર નિવાસી કાંતિલાલ મોહનલાલ શાહ પરિવાર પુનાવાલાએ લીધો હતો.

ચૈત્ર વદ ૧૪ તા.૩-૫-૨૦૧૧ મંગળવાર:

રોજ બહુસંખ્ય ભાવિકોનું આગમન ગામોગામથી થતું હતું. તેમાં પણ આજે મહારાષ્ટ્રના નાસિક-સંગમનેર આદિ અનેક ગામોમાંથી ભાવિકો અનેક બસો-બરીને આવ્યા હતા.. મહોત્સવના આજના તૃતીય દિને શ્રી વીસસ્થાનક મહાપૂજન ભવ્યતાથી ભણાવાયું હતું. ૨૦ સુવર્ણવર્ણી કમળોમાં ૨૦ પ્રભુ પ્રતિમાઓને બહુમાન પૂર્વક પદરાવવામાં આવ્યા હતા. દરેક પ્રભુજ આગળ બબ્બે પૂજકો ગોઠવાયા હતા. પૂજન વખતે દરેક પદની પૂજા પણ ગાવામાં આવી હતી. પૂજનનો લાભ જુનાડીસાનિવાસી શારદાબેન શાંતિલાલ મોતીલાલ શાહ પરિવાર નાસિકવાલાએ લીધો હતો. પૂજનમાં હિમાંશુભાઈ વડોદરાવાલા તથા કૌશિકભાઈએ સંગીત પીરચ્યું હતું. પૂજન બાદ ૧૦ રૂપિયાની પ્રભાવના થઈ હતી. રાત્રે નંદપ્રભાપ્રાસાદે દીવડાઓના દિવ્ય ઝગમગાટ વચ્ચે ભક્તિભાવના થઈ હતી તેમાં વડોદરાથી પધારેલા સંગીતજ્ઞ શ્રી સચિનભાઈ લિમચેએ સૌને પ્રભુભક્તિમય બનાવી દીધા હતા.

વૈશાખ સુદ ૧ તા.૪-૫-૨૦૧૧ બુધવાર:

દિવસે દિવસે પ્રસંગનો રંગ વધુને વધુ જામતો હતો. મહોત્સવના આજના ચર્તુથ દિને સવારે ૧૦.૦૦ કલાકે મહારાષ્ટ્રભુવનના માંડવડે પૂ.આ.ભ. શ્રી ભુવનભૂષણ સૂરીશ્વરજી મ.સા. તથા “નૂતન ગરુડાધિપતિશ્રી”ના માર્મિક પ્રવચન થયાં હતાં. પ્રવચન બાદ બે પુણ્યાત્મા પરિવારો તરફથી રુપિયા ૬ નું સંઘ પૂજન થયું હતું. વિજય મુહૂર્તે શ્રી ૧૦૮ પાર્શ્વનાથ પૂજનનો પ્રારંભ થયો. ૧૦૮ પાર્શ્વપ્રભુની પ્રતિફૂતિને દાર ચઢાવવામાં આવતો હતો તથા દીપક-ફૂળ-નૈવેદ્ય વગેરે ધરવામાં આવતા હતા. પૂજનમાં હિમાંશુભાઈ તથા કૌશિકભાઈએ સંગીતનો સાથ આપ્યો હતો. પૂજન બાદ રુપિયા ૧૦ ની પ્રભાવના થઈ હતી. સાંજે નંદપ્રભા પ્રાસાદે સુંદર મહાપૂજનું આયોજન થયું હતું. મૂળનાયક પ્રભુજીને સુવર્ણવરખની આંગી કરવામાં આવી હતી અન્ય પ્રભુજીને નયનરમ્ય અંશુકો પરિધાન કરાવ્યા હતા. જિનાલયને પુષ્પો અને દીવડીઓની માળાઓથી સુંદર રીતે શણગારવામાં આવ્યું હતું રાત્રે ભક્તિભાવનામાં સુપ્રસિદ્ધ સંગીતકાર શ્રી જયદીપભાઈ સ્વાદિયાએ પ્રભુભક્તિનો અપૂર્વ માહોલ ખડો કર્યો હતો. પૂજન, મહાપૂજા તથા ત્રિકાળ સાધર્મિકભક્તિ એમ આજના સંપૂર્ણ દિવસનો લાભ રાજનગર નિવાસી માણેકલાલ મોહોલાલ ઝવેરી પરિવાર હરતે હેમેન્દ્રભાઈ વાલકેશ્વરવાલાએ લીધો હતો.

વૈશાખ સુદ ૨ તા.૫-૫-૨૦૧૧ ગુરુવાર:

મહોત્સવનો આજે પરમ અને ચરમ દિવસ હતો. વહેલી સવારથી જ પાલિતાણાના રાજમાર્ગો પદપ્રતિષ્ઠા પર્વ ને માણવા આતુર ભાવિકોથી ઉભરાતા હતા. ભારતભરમાંથી આવેલા હજારો ભાવિકોને નિહાળી આજે જ જાણે અખાત્રીજ ન હોય એવો અનુભવ પાલીતાણાવાસીઓને થયો હતો. પદપ્રતિષ્ઠાનો આ ઐતિહાસિક પ્રસંગ કરતુરુદામના પ્રાંગણે ઉજવવાનું નિશ્ચિત હતું. પરંતુ કુદરતી આફતને લીધે રાતોરાત મહારાષ્ટ્ર ભુવનના માંડવડે આ પ્રસંગ ઉજવવાનું નિર્ણયિત થતાં માત્ર ૭ થી ૮ કલાકના ટુંકા સમયગાળામાં ઉત્સાહી કાર્યકરોએ મંડપનો દેદાર બદલી નાંખ્યો હતો. કાચકલાથી શોભતા રમણીય રટેજની ગોઠવણ કરવામાં

આવી હતી તેમાં પૃષ્ઠભાગે પૂ. શ્રી આત્મારામજી મ. આદિ પાટપરંપરાની પ્રતિફૂતિઓને સ્વસ્વરીતે જડવામાં આવી હતી. પ્રવચન પીઠના કેન્દ્રસ્થાને તપાગરુદાધિરાજ પૂ.આ.ભ. શ્રીમદ્ વિજય રામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજાની ચુવાવસ્થાની આબેહુલ સુવર્ણવર્ણી પ્રતિમાને (મોડલ) સ્થાપવામાં આવી હતી. જાણે સાક્ષાત્ મહારાજજીજ બેઠા હોય એવો અહેસાસ થતો હતો. ખાસ વિધિવિધાન માટે વીસનગરથી લવાયેલી રજતમય નાણને રંગબેરંગી ફૂલોના બુકેથી શણગારી રટેજના મધ્યભાગે ગોઠવવામાં આવી હતી. તેમાં જડતરની આંગીથી ઓપતા ચુતુર્મુખ પ્રભુજીને પદચાવવામાં આવ્યા હતા. પૂજ્યોની પદચામણી થાય તે પૂર્વે જ આ ઐતિહાસિક અવસરને નિહાળવા આતુર હજારો ભાવિકોથી વિધિમંડપ હકડેઠઠ ભરાઈ ગયો હતો. “પૂ. ગરુડરથવિર શ્રી” ને આ મહાપ્રસંગે મુખ્ય નિશ્રા પ્રદાનાર્થે પદચાવની વિનંતી કરવા ચતુર્વિધ શ્રી સંઘ કરતુરુદામે એકત્રિત થયો હતો. સવારે ૮.૦૦ ક. કરતુરુદામેથી સામૈયાનો શુભારંભ થયો, માર્ગમાં આવતી આઘોઈ ધર્મશાળામાં દાંતરાઈ નિવાસી મોહિની દેવી શાંતિલાલજી કાંકરિયા પરિવારના અત્યાગ્રહથી વર્ષાતપના પારણા નિમિત્તે પૂજ્યોના પાવન પગલા થયા હતા. ત્યાં ગુરુવંદનાદિ વિધિ સંપન્ન થયા બાદ સંઘપૂજન થયું હતું. ત્યારબાદ સામૈયું મહારાષ્ટ્ર ભુવનના પ્રાંગણે આવ્યું ત્યાં ગઈલીઓ થઈ બાદ ગુરુ મંદિરમાં બિરાજમાન ઉપકારી ગુરુભગવંતોને વંદના કરી જયનાદ અને વાજિંત્રનાદથી ગુંજી ઉઠેલા ભવ્યમંડપમાં પૂજ્યોની પદચામણી થઈ. પૂજ્યોએ સ્વોચિત સ્થાનને અલંકૃત કર્યા બાદ ગુરુવંદન માંગલિકાદિ વિધિ સંપન્ન થયો. ત્યારબાદ અમદાવાદથી પદચારેલા સુશ્રાવક નરેશભાઈએ પ્રસંગની શાબ્દિક પૂર્વભૂમિકા રચી. શુભમુહૂર્તે “નૂતન ગરુડાધિપતિશ્રી”એ પ્રારંભિક મંગલ સ્વરુપ પરમાત્મા સમક્ષ નવકાર ગણવા પૂર્વક ત્રણ પ્રદક્ષિણા આપી તે સમયે “ઓ નૂતન ગણરાયા! હવે શુભ મંગલ કરજો, પાવન પદવી પામી શાસન ઉજવલ કરજો” આ પ્રારંભિક ગીત દ્વારા વાતાવરણ ભાવાર્ધ બની ગયું હતું. ત્યારબાદ જેઓની આજે આચાર્યપદવી હતી એવા શ્રુતસ્થવિર પૂ.આ.ભ. શ્રીમદ્ વિજયરાજશેખરસૂરીશ્વરજી મહારાજાના તપસ્વી શિષ્યરત્ન પૂ. પંન્યાસપ્રવર શ્રી સ્વિશેખર વિજયજી મ. તથા ૬ વડી દીક્ષાર્થીઓએ વિધિવત્

આવ્યા હતા. પૂજ્યોની પદરામણી થતાંજ મહારાષ્ટ્રના ગુરુભક્તો હર્ષથી ઝૂમી ઉઠ્યા હતા. ગુરુભક્તોએ નૂતન ગરુણાધિપતિશ્રીને મોતીએ .. સોના-રુપાના કુલો તથા અક્ષતોથી ખૂબ વધાવ્યા. ત્યારબાદ ત્યાં વિશિષ્ટ રીતે સુશોભિત કરાયેલી પાટ ઉપર પૂજ્યો બિરાજમાન થયા. ગુરુવંદન-માંગલિક, પ્રાસંગિક હિતશિક્ષાદિ વિધિ સંપન્ન થયો. ગુરુભક્તોએ સંયમોપયોગી ઉપકરણો વહોરાવ્યા.

ત્યારબાદ સર્વમંગલ થતા પૂજ્યો સ્વસ્થાને પધાર્યા. બપોરે મહારાષ્ટ્ર ભુવનના મંડપે “શ્રી બૃહદ્અષ્ટોતરી શાન્તિ સ્નાત્ર મહાપૂજન” ભાવોલ્લાસ સાથે ભણાવાયું હતું. તેનો લાભ શ્રી છોટાલાલ નગીનદાસ શાહ પરિવાર પિંપળગામ નાસિકવાલાએ તથા શ્રીમતી કમળાબેન મોતીલાલ છગનલાલ શાહ પરિવાર નાસિક-સિન્નર વાલાએ લીધો હતો. આજના દિવસનો લાભ ગુરુભક્ત પરિવારોએ લીધો હતો. રાત્રે નંદપ્રભા પ્રાસાદે પ્રભુભક્તિ ભાવનામાં શ્રી આલાપભાઈ દેસાઈએ સૌને પ્રભુભક્તિના રંગે રંગી દીધા હતા. આ સંપૂર્ણ મહોત્સવ ગરુણરથવિર પૂ.આ.ભ. શ્રીમદ્ વિજયલલિતશેખર સૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા વાત્સલ્યવારિધિ પૂજ્ય મહાબલસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા પરાર્થપ્રવણ પૂ. પંચાસપ્રવર શ્રી વજ્રસેન વિજયજી મહારાજની શુભ નિશ્રામાં ઉજવાયો હતો. આ મહોત્સવ દરમ્યાન પાંચેય દિવસ મહારાષ્ટ્ર ભુવન જિનાલયે. નંદપ્રભા પ્રાસાદે તથા મહોત્સવના જિનાલયે પરમાત્માની સુંદર અંગરચના કરવામાં આવી હતી. સર્વ વિધિવિધાન શુદ્ધ રીતે શ્રીયુત્ નવીનભાઈ જામનગરવાલાએ કરાવ્યા હતા. મહારાષ્ટ્રભુવનની પાછળ બાંધેલા વિશાલ હોલમાં ત્રણેય ટંકની સાધર્મિક ભક્તિની સુંદર વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી. આ મહોત્સવનું સંપૂર્ણ આયોજન “ગરુણાનુજ્ઞા પ્રદાન મહોત્સવ સમિતિ” એ કર્યું હતું. પદપ્રતિષ્ઠાના પાવન દિને ભારતભરના અનેક સંઘોમાં સમૂહ આયંબિલ તપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. તદનુસાર સંખ્યાબંધ આયંબિલ થવા પામ્યા હતા. દરેક આયંબિલ તપસ્વીને ૫૦ રૂ. ની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. આ આયોજનમાં આયંબિલનો તથા

પ્રભાવનાનો સંપૂર્ણ લાભ શ્રી તપગરુણ ઉદય કલ્યાણ શ્વે.મૂ.પૂ. જૈન સંઘ બોરીવલીએ લીધો હતો. આજના દિને અનેક મુખ્યતીર્થોમાં પાલીતાણા અનેક જિનાલયોમાં તથા ગુજરાત-મહારાષ્ટ્રના અનેક ગામોમાં પરમાત્માની સુંદર આંગી રચાવવામાં આવી હતી. આ રીતે અનેક વિશેષતાઓથી સભર આ મહોત્સવ હજારો ભાવિકોના જીવનનું કાયમી સંભારણું બની ગયું. આ અવસર જેમણે માણ્યો તે ઘન્ય ઘન્ય થઈ ગયા.

અખાત્રીજની શુભ સવારે મંગલમુહૂર્તે નંદપ્રભા પરિસરમાં નંદપ્રભા પરિવાર દ્વારા નિર્માણ પામનારા આલીશાન ઉપાશ્રયના ખનનવિધિનો પ્રસંગ ગરુણરથવિર પૂ.આ.ભ. શ્રીમદ્ વિજયલલિતશેખરસૂરીશ્વરજી મહારાજ આદિ પૂજ્યોની નિશ્રામાં ઉલ્લાસભર ઉજવાયો હતો. ત્યારબાદ “નંદપ્રભા પ્રાસાદે” શ્રી પાર્શ્વપંચકલ્યાણક પૂજા ઠાઠમાઠથી ભણાવાઈ હતી. શ્રી આલાપભાઈ દેસાઈના મધુર સૂરોના સથવારે આ પૂજા જીવનની યાદગાર પૂજા બનવા પામી હતી.

અખાત્રીજના આજના દિને અનેક શ્રમણ-શ્રમણી ભગવંતોને વર્ષાતપના પારણા હોવાથી વડીલ પૂજ્યોની સાથે “નૂતન ગરુણાધિપતિ શ્રી” ની કસ્તુરધામ.. મહારાષ્ટ્ર ભુવન, બોધરા ભવન આદિ સ્થળે પદરામણી થઈ હતી ત્યાં ગુરુવંદનાદિથી લઈને સંઘપૂજન સુધીનો વિધિ સંપન્ન થયો હતો.

“પૂ. વાત્સલ્યવારિધિશ્રી” તથા “પૂ.નૂતન ગરુણાધિપતિ શ્રી”ના શુભ સાન્નિધ્યમાં અત્યારે “બાલ-યુવા સંસ્કરણ અભિયાન અન્તર્ગત ઉનાળુવેકેશન સિદ્ધગિરિરાજની ૯૯ યાત્રા ચાલે છે. તેમાં ૨૫૦ જેટલા બાલ-યુવા સાધકો સુંદર સાધના કરી રહ્યા છે.”

“પૂ. નૂતન ગરુણાધિપતિ શ્રી” રોજ સવારે ૧૦.૦૦ ક. પૂ. શ્રમણ-શ્રમણી ભગવંતો માટે સાડા ત્રણસો ગાથાના સ્તવનના આધારે પ્રેરક વાચનાઓ ફરમાવે છે. જેનો લાભ શ્રમણ-શ્રમણી ભગવંતો સારી સંખ્યામાં લઈ રહ્યા છે. મહોત્સવના કારણે અત્યારે વાચના માંગલિક હતી હવે ટુંક જ સમયમાં વાચનાનો પુનઃ પ્રારંભ થશે.

પાલિતાણાની પવિત્ર ધરતી પર શાનદાર રીતે ઉજવાયેલ ગરુડાધિપતિપદ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો તેમજ સૂરિપદ પ્રદાનનો

-: અનુભોદનીય સમારંભ :-

- વિશ્વનું સર્વોત્તમ શ્રેષ્ઠ શ્રી સિદ્ધગિરિરાજની તારક છત્ર છાયા...
- ૨૨૦૦ વર્ષ પ્રાચિન શ્રી પદ્મપ્રભ પ્રભુનું પ્રભાવક સાન્નિધ્ય...
- ગરુડસ્થવિર પૂ. આ.ભ. શ્રી લલિતશેખરસૂરીશ્વરજી મહારાજાદિ દ્વિશતાધિક શ્રમણ-શ્રમણી ભગવંતોની નિશ્રા-ઉપસ્થિતિ...
- દેવ -ગુરુ-સાધર્મિક ભક્તિના શાસ્ત્ર મર્યાદાપૂર્ણ વિવિધ અનુષ્ઠાનો...
- ભારતભરના અનેક સંઘોમાં સંખ્યાબંધ આર્યાબિલ તપની મંગલ આરાધના...
- ભારતભરમાંથી હજારો ભાવિકોનું શુભાગમન...
- સોનામાં સુગંધની જેમ ૧ આચાર્યપદવી તથા ૬ વડીદીક્ષાઓ થઈ...
- ઉત્સાહ-ઉદારતા અને ઉપસ્થિતિના ત્રિવેણી સંગમે શોભી ઉઠતા પ્રત્યેક પ્રસંગો...
- પદ પ્રદાન વિ. દ્વારા તલેટી માર્ગનો સુંદર શણગાર...
- પદ પ્રદાન પછી મહારાજાના સંઘોએ કરેલા શાનદાર વધામણા...
- અનેક ગામોમાં-તીર્થોમાં ભવ્ય અંગરચના તથા વિશિષ્ટ પ્રભાવના...
- પાલિતાણાના જૈન સંઘ સમસ્તનું મુંબઈ-વાલકેશ્વર નિવાસી શેઠ માણેકલાલ મોહોલાલ ઝવેરી પરિવાર - મુંબઈ તરફથી સાધર્મિક વાત્સલ્ય.

શ્રી સિદ્ધગિરિરાજની છત્રછાયામાં... નંદપ્રભા પ્રાસાદના પ્રાંગણમાં... ગરુડસ્થવિર પૂ. આ.ભ. શ્રીમદ્ વિજય લલિતશેખરસૂરીશ્વરજી મહારાજાની શુભનિશ્રામાં.. “સૂરિરામચન્દ્ર” સમુદાયવર્તિ ૨૦ આચાર્ય ભગવંતાદિ ચતુર્વિધ શ્રી સંઘની સુવિશાલ સમુપસ્થિતિમાં. વિ.સં.૨૦૬૭ જાગણ વદ ૧૦ ની પુણ્ય-પ્રભાતે આપણા સૌના પરમતારક પરમશ્રદ્ધેય પરમગુરુદેવ તપાગરુડાધિરાજ પૂ. આ. ભ. શ્રીમદ્ વિજય રામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજાના સુવિશાલ સમુદાયના નૂતન ગરુડાધિપતિ તરીકે વાત્સલ્યવારિધિ પૂ.આ.ભ. શ્રીમદ્વિજયમહાબલસૂરીશ્વરજી મહારાજાના પદ્મધરત્ન પ્રવચન પ્રદીપ પૂ.આ.ભ. શ્રીમદ્વિજયપુણ્યપાલસૂરીશ્વરજી મહારાજાના નામની મંગલ-ઉદ્ઘોષણા થતાં જ સમગ્ર ભારતભરના અને વિશેષ કરીને મહારાષ્ટ્રના શ્રી સંઘોમાં આનંદોલ્લાસનું એકછત્રી સામ્રાજ્ય સ્થપાયું હતું. તેની ખુશીમાં મહારાષ્ટ્રના અનેક ગામોમાં.. અંગરચનાઓ થઈ

હતી. પૂજા-પૂજનો ભણાવાયા હતા. ઘેર-ઘેર ગોળના રવાની લેણીઓ થઈ હતી. સાધર્મિકવાત્સલ્યો થયા હતા. સર્વ આચાર્ય ભગવંતોએ કરેલા નિર્ણયાનુસારે વૈશાખ મહિને વિધિવત્ પદ-પ્રતિષ્ઠા પ્રસંગ ઉજવવાનું નિશ્ચિત થયું.. સર્વ શાસનભક્તો, સમુદાયભક્તો અને ગુરુભક્તો આ આનંદઅવસરને તન-મન-ધનથી ઉજવવા માટે લાલાયિત બન્યા હતા. પદપ્રતિષ્ઠા માટે વૈશાખ સુદ ૨, આ મંગલ મુહૂર્તની જાણ થતા “ગરુડાનુજ્ઞા પ્રદાન મહોત્સવ સમિતિ” ના નેજા હેઠળ પંચાહિક પ્રભુભક્તિ મહોત્સવનું આયોજન નિર્ણિત થયું. સંપૂર્ણ મહોત્સવનો લાભ પોતાને મળે એવી અનેક પુણ્યાત્માઓની ભાવના હોવા છતાં બધાયને લાભ મળે તે હેતુથી યોજનાઓ યોજાઈ..“વહેલા તે પહેલા”ના ધોરણે લાભો અપાયા. આકર્ષક કંકોતરી દ્વારા

(અનુસંધાન પાના નં. ૨૦ પર)

Shri Prabhavak Jinwani (Gujarati-monthly), Publisher : Shri Jinwani Pracharak Trust, 59, Bank of India Bldg., 2nd Floor, 185, Sheikh Memon Street, Mumbai-400 002. Editor : Shah Dilip Hargovinddas (Gheewala), printed at M/s. Meghart Color Crafts, 42, Ideal Ind. Estate, Mathuradas Mills Compound, Senapati Bapat Marg, Lower Parel, Mumbai-400 013. The owner and the trust do not have any tie up/collaboration with any foreign organization.